

SININE

VARIES

Toimetuse kvintett

Tegevl.: A. Laan, E. Lani,
A. Otti, V. Voore, J. Äro

Kaan ja karikatuurid

Toetajaliige: R. Tiitus

Fotad

Tegevl.: P. Karmet, A. Otti

Kliseed

Toetajaliige: A. Raba

Triikk

O.-ü. Mattieseni triikikoda
toet. l. R. Mölder'i juhtimisel

Väljaandja

Tegev- ja toet.-liikmete kogu:
Tartu Meeslaulu Selts

1 9 3 7

TÄIELIKUMAS VALIKUS

siid- ja satään- vatitekke,
villaseid voodivaipu,
tüll- ja pikee- päevatekke

• Tellimiste vastuvõtmine vatitekkidele •

FIRMA

M. JÄNIES

Tartu, Kaubahoov 8-9-10-11-12, tel. 5-91.

*„Meie ei ole nii rikkad, et võiksime
kanda halba riiet“, seepärast, daamid
ja härrad, külastage riideostmisel*

O./ü. Riieturite Ühiskaubamaja

R. Ü. K.

Tartu, Aleksandri 5, Tallinn, S. Karja 19.

Meie osanikud, paremad rätsepmeistrid üle Eesti, rakendavad oma aastate kogemused Teie teenistusse, tagades Teile seega kõrgeväärtusliku moodsa mustri, kodumaa ja inglise riidevabrikutest soodsa hinnaga.

SININE VARES

1937

32914:7 ✓
(26. 4. 38)

Sf 5281 ✓

Tervituseks.

Kui künnilinnud ammu läinud,
siis ilmun, Vares Sinine.

Teid pole terve aasta näinud,
hing laulu järgi janune.

Mu silmad pisut viltu vaatvad
ja andvad pildi kõvera.

Teil' vahest torkeid, noole saatvad,
kui tahaks vaenlast mängida.

Kuid, lauluvennad, ühte ütlen:
mu kõned kuigi kavalad,
teist kõigist ainult hästi mõtlen,
teid tahan truult teenida.

Mu pärisosa — kõver peegel,
mis võin ma sinna parata;
kuid negatiivne — see mu reegel —
peab positiivset andma ka.

Kui Sinagi end peeglis leiad,
siis ära tuju kaota:
sa pole üksi — ümberringi
Sul lauluvendi hulgana.

Nad muigavad... Nad keda naervad?
Noh Sind, mu nõder laulumees!
Kuid näita Sina, et kah oskad,
ja hirnu kooris kõige ees!

Kui vastastikku ühinedes
te asja nõnda võtate,
siis rõõmsalt aastaks ajalukku
läen jälle, Vares Sinine.

Pidev töö ja selektsioon.

Tartu Meeslaulu Selts on kujunenud üheks aktiivsemaks kooriks Eestis. Juba oma algpäävist alates on selts püüdnud iga hooaja kestel

Ed. Tubin,
T. M. S. koorijuht.

anda vähemalt kaks kohalikku kontserti, on korraldanud sagedasi väljasõite väljaspoole Tartut ja viimase paari aasta jooksul peaaegu traditsiooniks kujunenud kontsertreise välisriikidesse. See näitab pidevat tegutsemist ja, kui võtta aluseks arvustavaid sõnavõtte koori esinemiste kohta, siis peab üksmeelselt tunnistama edukat arengemist. Aastate jooksul on kasvanud koori repertuaar paljude esinemiste kaudu vägagi suureks. Ei teeks mingit raskust näiteks paari nädalasegi ettevalmistuse juures korraldada kontserti.

Rohkete esinemiste tõttu on Tartu Meeslaulu Seltsi nimi saanud üleriigilise tähenduse ja, nagu 1936. a. juunis korraldatud kooride „võistlusel“ selgus, võib ta oma vanema venna, Tallinna Meestelaulu Seltsi kõrval väärilikalt seista.

Kogu senise eduka tegutsemise ja hääde tuleviku lootuste juures lubatagu mulle kui koori muusikalise elule kõige lähemal seisjale, siiski puudutada mõnd nähet, mis kahjuks minu üheksa-aastase TMS-is tegutsemise kestel alati on kordu-

nud ja millest sõnavõttes loodan, et koor tulevikus neid puudusi püüaks vältida. Pean nimelt üheks väga oluliseks puuduseks kooris valitsevat nn. hüppelist edenemist. Kui laulumehed kõike jõudu kokkuvõttes püüdsid eelmainitud „võistluslaulmisel“ saavutada väärikat kohta, siis oli minulgi otsene rõõm selleks ettevalmistusi teha. — Sest kui ikka peaaegu kõigist proovidest innukalt osa võetakse, oma parema arusaamise kohaselt katsutakse näpunäiteid meelde jätta, vigu mitte enam korrata — siis peab see tagajärgi andma. Vaevalt oleks aga koor sama hinnangu osaliseks saanud mõni aeg hiljem, kui ei olnud lähedasi esinemisi! Samasuguse kogemuse sain läinud hooajal Poola kontsertreisuga. Kui innukalt enne seda suurt sõitu tööd tehti! Otse lõbus oli kuulata proovi vaheaegadel, kuidas mehed üksteise vigu arvustasid. — Olen veendunud, et kui Poola kontsertreisul saadud arvustustest maha arvata puhtrahvuslik moment (mis kahtlemata palju kaasa aitas), siis jääb veel küllalt järgi seda, mida „kiitvaks arvustuseks“ nimetatakse. Ja see on ometi saavutus TMS-ilt! — Kuid nii kurb kui see on, sama kavaga samal kevadel „Vanemuises“ esinedes, tundus mulle, et pooltki sellest ettekande küpsusest enam alles polnud, kuigi oli üldjoontes sama koorikoosseis ja pidevad proovid enne kontserti.

Lubatagu, et ma siinkohal eeltoodud näiteid üldistan iga meie kontserdi kohta. Kui on esinemine kaugel, ollakse enam-vähem ükskõiksed — isegi lohakad, kuid mida lähemale kontserdile, seda elavamaks muutub osavõtt proovidest. Osalt on see ju loomulik, sest üks iga esinemise eel ole ikka teatud elevust ja pinget, kuna hariliku, niioelda igapäevase elu rahu ei saa nii kergesti häirida. Kuid suur osa on siin veel meie muusikalise kasvatamatuse süü. Iga interpreteeriv kunstnik harjutab alati, harjutab lihtsalt selleks, et ei läheks kaotsi ühtki kättevõidetud tehnilist nüanssi, et oleks alati „löögivalmis“ kogu jõud ja oskus. Ja veel, ärgem unustagem, ta harjutab uut repertuaari!

14 aasta jooksul on TMS-l palju uusi eeskavu olnud, kuid need on enamuses meelest läinud ja pole ka aega neid meelde tuletada, sest jooksev töö on alati kiire iseloomuga ja nõuab täit tähelepanu endale.

Mis parandab seda puudust? — Mulle võidakse ette heita, et ma ei korralda küllalt huvitavaid proove, et ainuke tegevus seisab uute laulude õppimises ja vanade kordamises, kuni need täitsa selged on . . . — Võib olla, et see on õige. Kuid minu arusaamise järgi pole siin midagi parata, sest meie ainuke ja kõige tõsisem töö ongi laulude õppimine, niisugune äraõppimine, et see protsent, mis meie ettekandes nende laulude muusikalisest väärtusest jääb esile toomata, võimalikult väiksem oleks. Selleks peavad mulle appi tulema kõik lauljad, peavad end vahest isegi sundima, et töömeeleolu kätte saada ja kaasa teema kõik proovid, mis neil iganes võimalik. Küllap siis, kui koor alati koos, nii mõnigi tüütu „tuupimine“ kaob ja proov iseenesestki huvitavamaks muutub!

Teiseks hädavajaliseks koori taseme tõstmiseks on tarvis tingimata selektsiooni. Seda teab ja sellest saab aru iga laulja, et inimhääle pole viiul, mis vananedes muutub kõlavamaks — vaid vastupidi. Omal ajal väga kuulsad lauljad on hiljem loobunud esinemistest, sest nende hääled muutusid kärisevaks, või ütlesid hoopis üles. Viimane peakoosolek võttiski vastu punkti, millega antakse juhatusel koorijuhile ettepanekul õigus lauljaid esinemisteks valida, seega selektsiooni läbi viia. Loodan, et ei mina, ega ka edaspidised koorijuhid

seda koori poolt antud usaldust kurjasti ei tarvita ja seeläbi TMS tõesti võidab.

Ma nimetasin ennist interpreteerivaid kunstnikke. Võidakse ehk küsida, kas asjaarmastajatest koosnevat koori nendega maksab kõrvutada, kas maksab võrrelda inimesi, kes elavad kunstist, nendega, kes oma vabal ajal lõbu tunnevad kooris laulda? Muidugi, üksikut koori lauljat võrrelda elukutselise lauljaga on väga raske, kuid koori kui üksust saab väga hästi kõrvutada nendega, kes elavad kunstist. Koor tervikuna annab samuti kontserte, valmistab samuti repertuaari ette ja — isegi müüb samuti pääsmeid publikule. Niikaua, kui TMS seda kõike teeb, on tal teatud paralleelid olemas elukutselise kunstnikuga ja niikaua tuleb ka käia oma muusikalisel tööl võimalikult samu radu. Sest kõik need kunstnikud, kes maailma on vallutanud oma kunstiga, on olnud suured töömehed. Ennastalgava pingutuse tagajärg on neid suurteks teinud. — Olgu see ka TMS eesmärk!

Ülaltoodu olgu selgituseks minu ammuagesele unistusele: et Tartu Meeslaulu Selts saaks kord üheks paremaks kooriks Euroopas — kas või järeltulevate põlvete ajal, kuid püüd sinna poole olgu tugev ja järelejätmatu!

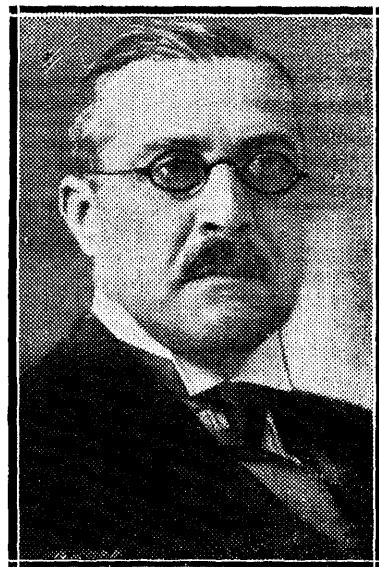
Tartus, 12. novembril, 1937.

E. T u b i n.

Prof. A. Kapp Seltsi auliige.

21. oktoobri s. a. aastapeakoosolekul valiti prof. A. Kapp, eeloleva 60. aasta sünnipäeva ja tema nimelise muusikahooaja puhul, Seltsi auliikmeks. Seltsi 19. novembri s. a. kontserdi kava I osa on pühendatud A. Kapp'ile, kus esitatakse tema enda (5 laulu) ja ta õpilaste G. Ernesaksa ja E. Võrgu töid.

Artur Kapp sündis 28. veebr. 1878. Lõpetas Peterburi konservatooriumi orel- ja kompositsiooni alal. Oli Astrahani muusikakooli direktoriks. Praegu Tallinna Konservatooriumis kompositsiooniklassi professor. Loonud peale koori- ja soololaulude rohkesti sümfoonilisi teoseid: sümfoonia f-moll, sümfoonilise prelüüdi, kantaate, viuli-oreli sonaate, oratooriume jne.

Prof. A. K a p p.

Mõtteid koorilaulude ettekandest.

Meie koorilaulu arengu hääll, võrreldes teiste muusika-aladega, ulatub kaugesse minevikku. Esiimesed laulupeod ja võistluslaulmised on nagu tähtsed koorimuusika arenemise astmel. Viimase aja koorilooming oma mitmekülgusega nii vormis kui sisus on tinginud olukorra, kus koorilaulu arengut saavad kanda peamiselt üksikud, enam arenenud koorid, sest masskooridel tehnilised raskused on tihti komistuskiviks laulu väärikal

E. Vork,

Tartu Üliõpilasségakoori ja Tartu Naislaulu Seltsi koorijuht.

esitamisel. Kahjuks on laulukooride tasapinda püütud tõsta sellega, et pakutakse meie laulukooridele tehniliselt liig raskeid teoseid. Selle tagajärjel on ettekannete viimistlus nii mõndagi soovida jätnud ja kuulajaskond on pidanud leppima koorilaulu ettekandega, mis jätab ta külmaks. Kuid oleme pannud tähele, et mõnikord ka hää ettekanne ja väärtuslik koorilaul ei mõjuta meie à cappella kontsertidel kuulajaskonda. Millega on see seletatav? Tavaliselt põhjendatakse seda koorilaulu stiili erinevusega, mis ei vasta kuulajaskonna maitsele. On see alati nõnda?

Meie teame, et koorilaul on üks neist muusikavormi aladest, kus heli ja sära annavad teatavat kooskõla. Sõnaga piiritleme mõtte, tegevuse, ruumi ja aja mõisteid, helidega aga nende sügavamaid meeleolu varjundeid. Koorilaulu loominguks leiame terve rea laule, kus meeleolu kaldub esijoones helikooskõlale ja rütmi isearasusele ja sõna sääljuures on ainult hääldamise abinõuks, et silpide abil panna rõhku puhtmuusikalistele

efektidele. Kuid heliloominguks leiame ka niisuguseid koorilaulu, kus sõna mõiste ja meeleolu on mitte ainult aluseks muusikalisele väljendusele, vaid kus sõna ja heli püsivad omavahel tihedas ühenduses ning loovad terviku, mida raske teineteisest lahutada. Tekib küsimus, kuidas suhtub koorilaulja ühe või teise liigi kooriteoste laulmisse ja kuidas kuulaja nende ettekannetesse?

Siinkohal peame kahjuks märkima, et meie laulukultuur, mis suurel määral tingitud üldisest muusikakultuurist, ei ole veel niivõrd kõrge, et koorid ei tarvitseks laulu õppida n. ü. tuupimise teel. Meie võime küll sellega uhkustada, et meil on palju koore ja palju lauljaid, kes armastavad tihti võtta osa selleks korraldatavatest laulupidudest ja laulupäevadest, aga häid koore, kõrge kultuuriga lauluorganisatsioonid leidub meil kahjuks kaunis vähe. Sageli satume nähtele, kus ei juhita küllaldaselt tähelepanu sellele, millise meeleolu omavad sõnad, millele helilooja on loonud muusika. Tingitud on see sellest, et tähelepanu koondub enam tehnilisele küljele. Alles viimastel harjutustel, enne esinemist, kui oskustel raskused ületatud, hakkab laulja taipama, millist meeleolu nõuab sõnaline osa, ja siis laulab ja kuulab ta hoolsamini koorilaulu, mis väljendub helides. On teada juhuseid, kus laulja alles pärast kontserti oma muljeid ühe või teise laulu kohta suudab avaldada. Üks on aga kindel: tõsine koorilaulja varem või hiljem otsib ja leiab seda kooskõla, mis valitseb, või vähemalt peaks valitsema koorilaulu sõnade ja heli vahel.

Teisiti aga suhtub kuulaja koorilaulusse meie à cappella kontsertidel. Meil leidub vähe neid lauljaid ja neid koore, kes sõnade hääldamisele panevad niivõrd rõhku, et sõnad helidesse ei upuks ja, kuulates koorilaulu ettekandeid, neid suurema pingutuseta saab eritleda. Olukord on kooril palju raskem kui üksikul lauljal või solistil, sest kaashäälikud tuhmuvad kergesti, kui neid hääldavad mitmed isikud kooris. Teatavasti on see tingitud omadusist, mis seletatav interferentsiga ja ka rütmi ebatäpsusega. Lisaks neile on enamus koorilaulu viimaseaja heliloominguks säetud nõnda, et iga häälerühm laulab iseseisvat teksti, mis tunduvalt segab üldist arusaamist sõnadest nende ettekannetel koorilaulus.

Meie nimekamate kooride kontsertidel võimaldatakse ettekantavate laulude sõnadega tutvuneda trükitud teksti-raamatu abil. Kahjuks ei lahenda see täiel määral küsimust, kuidas otstarbekamalt tutvustada kuulajaid sisuliselt ettekantava palaga. Harilikult jälgitakse sõnu alles ettekande ajal, kuid siis läheb kaduma palju muljeid ettekandest. Kas ei ole meie à cappella kontsertidel üheks takistuseks ettekandjate ja kuulajate vahelise vaikse sideme puudumine, et ei olda küllalt tuttav ettekantavate koorilaulude sõnalise osaga ja selle muusika stiiliga ja vormiga, mida käsitanud helilooja. Sel juhul ei ole kuulaja küllalt suuteline elama kaasa meeoleole, mida tahetakse pakkuda. Erandiks on need laulud, mis korduvalt kavas on olnud, mis üldjoontes juba tuttavad ja mille ettekandeid, kui neid väärikalt ja meeoleolu värskendavalt ettekantakse, võetakse vastu alati palju soojemini kui esiettekandeid või harvemini kuuldud koorilaule.

Arvestades asjaolu, et koorilaulumuusika on rippuv sõnadest, millele ta loodud, arvan, et oleks väga tarvilik, kui meie à cappella kontsertidel ettekantavate koorilaulude sõnu tutvustataks kuulajaile. Veel enam. Iga kuulaja peaks ettekantava laulu eel samuti nagu lauljagi olema tuttav mitte ainult koorilaulu sõnalise meeoleolu sisuga, vaid ka ettekantava pala muusika stiiliga. Ta peaks olema n. ü. vastavalt häälestatud, siis alles suudab ta täiel määral elada kaasa ettekantava koorilaulu tõlgitsusele. See oleks läbiviidav vahest nii, et kontserdil iga koorilaulu ettekande eel (vähemalt nende esiettekannetel) mõõduka ja stiilse selgitu-

senä iseloomustataks luuletaja ning helilooja suhtumist ettekantavasse palasse. Nõnda kuulajakond tervikuna tutvuks üldjoontes selle meeoluga, mida hiljem koorilaulu muusika (koorijuhi soliidisel tõlgitsusel) ainult täiendab ja süvendab. Ühtlasi on siis kuulajal kergem ka orienteeruda, kas helilooja või koorijuht on suutnud tabada seda närvi, mida nõuab vastava laulu sisu või sellele loodud muusika. Sel juhul sõnade sisu ettekanne ei tohiks sündida deklamatsiooni kui nüisuguse huvides, vaid sõnade tutvustamine ühes muusikalise stiili ja vormi iseloomustamisega olgu teatavalt raames, mis oleks nagu sissejuhatuseks koorilaulu muusikalisele ettekandele.

Nüisugune meeoleolu ettevalmistus on tarvilik mitte ainult kuulajaile, vaid ka koorilauljaile endile (mõnikord isegi koorijuhile!), sest teinekord on väga raske ühest laulu meeolust minna üle teisele, kui kavas leidub rida koorilaule, nagu tavaliselt meie à cappella kontsertidel. Sel juhul kaoks ära ka tarve tervet auditooriumi valgustada täisvalgusega. Hämaruses on ju kergem meeoludele elada kaasa ja tähelepanu koonduks enam ettekantavatele paladele. Rõõmustaval viisil on ettekantava pala sisuseletust suuremate helitööde ettekannete puhul tehtud — enamasti raadio ülekandeks, laiendada tuleks seda ka meie à cappella kontsertidele.

Ehk võimalduks seeläbi kuulajate ja ettekandjate vahel luua tihedamat vaimset sidet, mis on tarviline igale kunstilisele avaldusele.

Enn Võrk.

E l a !

Elavalt. Enn Võrk.

E-la, e-la, e-la! E-la, e-la, e-la! E-la! E-la! E-la!

Eesti Lauljate Liidu poolt korraldatud võistlusel esimese auhinna vääriliseks tunnustatud uus „Elagu“ (autori poolt seatud meeskoorile).

Christjan Kallas †.

In memoriam.

Selle aasta külmal veebruari-kuu päeval sängitasime Sind, armas lauluvend Christjan Kallas, lauluhelide saatel musta mullakalmu alla igavesele unele. Meil, laulusõpradel, tundus veel palju külmemana, kui pidime jätma surnuaiale, talvisse õhtuhämarusse Sinu värsket kalmukünka.

Sina laulsid kogu oma eluaja ja tegid kaasa pika arenguloo meie laulukultuuri edendamisel, seda eriti meeskooride alal, alates juba „Kalevala“ kvartetist. Olid alusambaks ja asutajaks ka Tartu Meeslaulu Seltsile, laulsid siin kaasa kuni surmani, s. o. vahetpidamata üle 13 a. Sa mitte ainult ei laulnud meiega, vaid, kui tõsine lauluarmastaja inimene, elasid südamest kaasa meie ühistele rõõmudele ja muredele.

Kallis „esä“, Sina olid ju meie Seltsis üks populaarsemaid ja lugupeetavamaid kujusid. Muide, mäletame kõik ühel tujuküllasemal omavahelisel koosviibimisel Sinu patriarhina lausunud sõnu: „Ärge pange pahaks, et me asutasime omal ajal Tartu Meeslaulu Seltsi.“ Mitte pahaks ei pane me Sulle, armas senior, Seltsi asutamist, vaid oleme tõsiselt tänulikud, et võime jätkata Eesti suurema ja hinnatavama meeskoorina Sinu poolt alatud õilist ja kultuurilist tööd.

Oma igapäevase töö kõrval olid Sa ikka hoolitsev ja teisimõistev, otsekohene ja heatahtlik,

hinnatav ja otsitav sõber kõigile neile paljudele ja paljudele, kel oli Sinuga kokkupuuteid.

Sinu surmaga on kaotanud abikaasa oma elukaaslase, lapsed oma hea isa, „Vanemuine“ oma agara töömehe ja hulk teisi oma hea sõbra ja kolleegi. Eriliselt tunneb sinu kaotuse suurust aga Tartu Meeslaulu Selts, kellele olid Sa nagu üheks nurgakiviks ja tema üritusile ikka algatajaks ja teiste nooremate virgutajaks, õpetajaks ja hääks eeskujuks, nagu tõeline isa oma lastele.

Nüüd on aga Sinu suu ja aastakümneid helisenud lauluhääl vaikinud, humooriküllane vestlus lõppenud ja armastav süda tuksumast lakanud.....

Sa oled küll surnud, kuid püsima jääb Sinu laulu ja muusikaga sisustatud tõhus elutöö.

Püsib ka Sinult asutatud Tartu Meeslaulu Selts, et viljelda ja kanda edasi seda hääd seemet, mille külvaja meilt nüüd riisus halastamatu surm. Samuti jääb Sinu omakstele, lähedamatele ja kaugematele sõpradele ning lauluvendadele lohutuseks ilus ja kustumatu mälestus Sinust, mida ei suuda surm meilt võtta.

Jäägu Sinu külm kalmuküngas, mis varjab enda all sooja ja armastava südamega lauluvenna, ka edaspidi Tartu Meeslaulu Seltsi perele armastusväärseks ja pühaks paigaks!

E. Lani.

„Kiirelt kaovad meie päevad,
Tuhatnelja elutunnid,
Ruttet kalmuküngastele,
Lendes rahulepikusse.“
.....

Kiri „Sinisele Varessele“.

Väga lugupeetav „Sinine Vares“!

Teie järelepärimisele seltsi koori möödunud aastase kunstilise taseme ning tuleviku-suuna kohta, luban omale siinjuures mõningaid märkmeid teha.

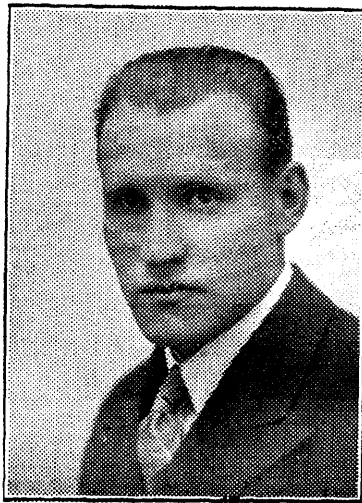
Mõlemad küsimused on niivõrd asjalikku laadi, et tabes-tahmata vastusedki neile ei või olla teissugused.

See asjalikkus, ma kardan küll, ei ole kõige paremas kooskõlas käesoleva väljaande piduliku ning teatud huumoriga läbi-põimitud ilmega, kuid mu sõnavõtu lühisus ning asjaolu, et kõne alla tulevad küsimused on meie ühiseks huviobjektiks, võiks ehk mõnevõrra mind vabandada.

Kui katsuksime kõigepäält esimesele küsimusele vastata, siis vajame v o r d l u s t. Selle saame siis, kui mälu pingutades püüame n. ü. „vaimukõrva“ ette manada meie koori taset 1935. a. või enne seda ja praegu. Siis tohiks mõnesugune paremus praeguse olukorra kasuks ka pääliskaudselgi vaatlemisel märgatav olla. Täpsemalt aga võiksime ütelda järgmist: kõik koori liikmed, kes vähegi innukamalt häälesääde kallal töötanud, on suutnud omandada enam-vähem häälesääde põhi-
oskused — õige hingamise, lahtise ja pingutamatu kõrihoiu ning resonansi juhtimise. Selle tulemusena kuuleme koorilt märgatavalt ümaramat, tüsedamat, seejuures pehmet tooni, mis nii pianos kui fortes annab ühtlase kõlavärvi ning kokkusulavuse. Pikad, väljapeetud helid on omandanud rohkem l a u l v u s t, hingamise valitsemine on annud toonile juure ühtlust ja puhtust. Intonatsioon on paranenud, sest individuaalne töömeetod on paljastanud igäihe erilised detoneerimisvead. Peaaegu kõik lauljad on paigutatud oma õigesse häälerühma, kus nad oma võimeid täiel määral kasutada saavad. Igäiüks on saanud tead-

likumaks oma hädaohtlikematest vigadest ja teab tarbekorral valvel olla. Lõpuks terve laulu „toiming“ on mõnelgi lauljal endise piinava pigistamise asemel muutunud mõnuks.

Ent siiski ei ole meie veel tasemel, kust-päälle algab aeglane edasiminekuks, mida kan-

Arno Niitof,
Tartu Meeslaulu Seltsi hääleseadja.

nab küpsus. Üks osa „koolist“ on alles läbi tegemata. Ja see osa koolist seisab päämiselt senini omandatud oskuste tegelikus rakendamises. Meie oskame keskeltläbi igäiüks juba vastuvõetavat tooni sünnitada, kuid niipea kui toonile tekst juure tuleb, tulevad ka saamatused ja kohmakused. Siis kõri ei „istu“, siis sinna tekib pinget, meloodia kaotab oma voolavusest, sõnad räägitakse välja rohkem „iseendale“, jne. Seejuures peame palju m õ t l e m a, tehnikale, et mitte jämedalt vääratuda. Aga tarvis on ometi jõuda niikaugele, et hääleorgan peaaegu automaatselt õieti töötaks, et võiksime laulmisel oma tähelepanu suunata k u n s t i l i s e l e väljendusele. Igäiüks meist peitub kas või päris väikegi „kunstnik“. Seda „kunstnikku“ peame kasvatama. Õpime, näiteks, kohandama oma hääletämbrit ettekan-tava teose iseloomule ja viima kooskõlla teksti

mõttega. Meie ju lausa valetame, kui laulu sõnad kõlavad näiteks: „rõõm rinda paisutab“, hää! aga ütleb: „oh kui rasked on me päevad!“ Kui igäiks mõned soololaulud oma võimete kohaselt on õppinud ja nende ettekandesse väikselgi määral ilmet panna suudab, siis alles meie laul ütleb midagi, väljendab midagi. Hää! on abinõu midagi väljendada, mitte rohkem. Kui see abinõu meil sõnakuulelikuks on kasvatatud, siis pöörame oma tähelepanu väljendusele. Harjutagem endid sellele mõtlema.

Laulul nagu kõigil interpreteerivail kunstel, on see omadus, et ettekandel enam mingi parandus võimalik pole. Kirjanik või kujutav kunstnik võib tööd järjest ümber teha ja muuta, laul aga peab olema esitusküps. Küpsusegi juures erineb iga ette-

kanne teisest, ja selles ehk seisabki osa selle kunsti võlust. Armastagem seda, mida kunagi ei kuule teist korda.

Tagasi tulles meie soovide juure tuleviku kohta; avaldan mõningaid soove, mille täitmine küll enam minust ei olene, kuid mis ehk ka tähelepanu väärisksid.

Kõigepäält oleks tungivalt soovitatav, et need lauljad, kes nõrgalt noote loevad, püüaksid end sellest küljest arendada. See tõstab lauluharjutustes töörõõmu ja osavõtjate protsenti. Sest kujutelge, kui ühe lihtsa laulu kätteõppimine ei edene ega edene, mis teevad siis need lauljad, kes õpivad kiiresti ja kellel see laul selge! Neil on igav.

Uute liikmete vastuvõtmisel peaks samuti kandidaatidelt nõutama pääle korraliku hääle ka nooditundmist. Erilist ettevaatust peaks

Pilke aastapäeva kontserdi eeltöödele.

Poodiumile astub maestro Ed. Tubin ja lausub oma tavalised sõnad:

— Noh, hakkame pääle! Võtame A. Kapi „Öitse“!

Esimesed helid kostavad vähe kahvatult ja maestro julgustab:

— Es kuule, mis see oli. Rääkige sõnu! Tõmmake enesele kohe rihmad pääle, et saaksite paremini alustada! No mis klõbinad ja krõbistamised sää! on? Kas saaks rahul!

(Astuvad häbelikult sisse hilinejad Klaussen, Lauk, Lumi.)

— Nüüd „Mu süda jälle uueks sai“, — Olge lahked! Kulla mehed, kuidas te sedaviisi laulate, ninad nootide küljes kinni?

A. Kapi „Tõotus“.

— Tähele panna! Valmis olla! Veel kord! Lõpp läks nagu ei tea mis.

Teine kord läheb paremini, kuid maestro sõnab:

— Ärge arvake, et olete priimakoor. Selleks on veel palju vaeva.

Bariton, maestro soojast toonist julgustatud, algab jällegi A. Kapi helitööga: „Kuulsin lõ-õ-o laulu lä-ä-bi tormi õõ...“

— Lõo läks vussi. Te pidite ju tasa laulma.

I tenor: „Nägin õ-i-si sää! kus virmaliste vöö...“

— Noh, kas toss lõppes otsa?

Lv. Lipp: — Lõppes otsa jah. Ei jõudnud enam venitada. Kõhunahk trummeldas juba vastu selgroogu.

II bass: „Aimasin, et tal hakkab tulema-a...“

— No võtke puhtamini oma tiiraaraaraaraa.

(Tõuklevad ukse vahel Malin ja Kartau. Mõlemad tahavad viimasena sisse astuda.)

— Nii. See on ju lõpp. Veel kord „kaljud helisema“.

E. Võrgu „Siis“.

— Te ajate joro, muud midagi ei mõtle. Sedaviisi võib ju iga mees laulda. Fortissimo ja pianissimo vahe peab olema nii suur, et kurt ka aru saab. „Ja iga hursiku ees“ kahanege iga noodiga!

S. Palmgreni „Mäevaimude koor“.

— Äkki pääle ratatatatataa, muidu jääb kehvak! Kas ei ole meest, kes pääle hakkaks? Tenorid, ärge pressige! Bassid, laulge naeru veel kord! Andke juurde, nii et „taguge“ läbi kostaks! „Tagumist“ võtke ühe hingega 10 takti!

(Hiilivad ukse vahel E. Kink, Müürsepp, Väli.)

— Mis sul viga, et istud? Hää! ära või?

„Väike“ lauluvend — tuusad on vähe julgemad — häbelikult: — Jah.

— No kuidas sa „jah“ saad ütelda?

G. Ernesaksa „Rabamaastik“.

— Alguses tehke mittemidagi-ütlevat üminat nii tasa, et ise ka ei kuule. Võtke „rooste korda“ uuesti nagu kauget kaja, mida olemaski ei ole! Tsipa kergemalt; kõik see ase olgu nagu õhk! Aga nüüd siit voolaku nagu sulavõi! Ühtki nõksu ei tohi olla! „Üle põllu riba“ laske bariton läheb üksi!

Clutsami „Hällilaul“. Maestro vaatab lakke, tammub vähe koha peal ja pajatab:

peetama tulevikus uute lauljate vastuvõtmisel I tenorisse. Seda ma rõhutan päris tungivalt. Esimene tenor on kõige tundelisem rühm kooris. Olles meloodia-kandja, annab just I tenor koorile kõige enam kõlalist võlu ning valitseb ühtlasi väljenduslikku külge. Selles rühmas ei jää ükski karedus või ebakõla välja kostmata, eriti veel sellepärast, et I tenori tessituur on ebanormaalselt kõrge võrreldes teiste häälerühmadega. Säärase kõrguse juures peavad hääleorganid oma täie võimise juures olema. Teatud eluaastates aga osutub see juba puhtfüsioloogiliselt võimatuks, sest häälepaelte krõmpsluu-osa hakkab luustuma, mille tagajärjel hääle karedamaks ja täämbrivaeseks muutub. Ma ei ütle, et teistes häälerühmades täämbrivi sobivus tähtsusetu oleks, vaid ma rõhutan, et just I teno-

ris kõik häälevead end kaugelt valusamini tunda annavad. Seepärast koosseisu muutes, tuleb hoiduda eksitustest ja niiviisi kujuneks ajajooksul iseenesest seleksiooni küsimus.

Ning lõpuks ei saa ma nimetamata jätta, et on kenake arv lauluvendi, kellega mul pole au olnud töötada. Ometi vajaks seda mõnigi neist hädapärast. Kes ja mida peab siin tegema?

Üldiselt tohime olla üsna optimistid. Loorbereid on toodud mõneltki poolt. Aga vaadata tuleb ettepoole, mitte tahapoole. Mujal tehakse ka tööd ja mälestustes ilutsejad jäävad ikka ükskord teistest maha. Püüdke saavutada oma võimete maksimum. Selleks jõudu ja tahtmist!

A. Niitof.

— Nii laulab masin. Oli takt ja kõik ja puha, väike crescendogi oli. Laulge nüüd nii nagu inimesed laulavad! Siin kahanegi! Vaat, nii oli hea. Koos, koos, rohkem koos! Pehmemaalt, õrnemaalt, kulla saksad! Ärge venitage! Toho k... , võtke nagu tuleb! Veel kord üminaga! Kuule, kuule, mitme häälega te a-d laulate?

Raczynski „Lakerdaja“.

— Noh, hästi vahvalt! Soo. Nüüd poole kiiremini. Tss! Hei, kuulge, vajasite! Võtame veel. Kas te'i saaks rohkem temperamendiga? Võtame „Marikest“ veel kiiremini! Üks, kaks, üks, kaks... Maha jäite. Peate olema nagu pruutpaar teineteise kõrval. Enne „Marikest“ tulekut tehke väike paus. „Drunn“ tuleb vesiselt. Võtke lühidalt ja kujutage ette, et peos on teil pisike pill, mis häält ei anna. „Kuule Maris“ ei ole elu. Ärge jooksma pistke ja ärge tehke viisi voolamisel jõnksu!

Hüüe saalist: — Meil keeled juba risti suus. Kas saaks piibutundi?

— Nüüd suure plahvatusega. Aga kuhu pauk jäi? See läheb väga segaselt. Võtke siit rampampampa! Tenorid, tehke oma taarariiraraa selgemini! Hei, teie seal, ärge laulge kõrtsihäälega!

(Poevad teiste sekka Laan, Tomson, Zimbrot.)

— Kas tulejaid veel on? Teeme nüüd vaheaja.

* * *

Lauluharjutuse algul on koor kohal. Esimees kannab ette juhataste teadaandeid ja otsusi. Maestro hiilib 3 min., istub siis klaveri taha käsipõsekil ja hüüab vahete-vahel jutu sekka:

— Pea meeles, et täna on lauluharjutus. Sa võtad

palju aega oma jutu jaoks. Kuule, kooril on kontsert ees!

Mõlemil on seekord suur tahe oma ülevoolavat tungi väljendada — üks kõnes, teine helides. Sama lugu näib olevat ka eksasjaajajaga. Ta käib ringi ja muheleb, tahab kõnelda ja laulda, kas või korraga.

Esimees kiirustab, sähvab mõne sõna maestrole vastu, sest kõne ajal on ju tema peremees, jätkab veel teadaandeid oma istekoha poole minneski.

Hetk hiljem on maestro võimul. Esimehel pole luba sosistadagi enam, tohib naeratada jaopärast, julgeb naabrile pöidla istmiku alla panna ainult vargsi ja muud sarnast, nagu iga teinegi kooriliige.

Koor: „Drunn-drunn-drunn-drunn...“

Maestro: — Küll see laul on täna ilus. Teile on jumalast hää lauluhääle antud, muudkui laulge. Mul on lõbus kuulata.

Hilinejad: Määrsepp, Mägi, Lumi, Zimbrot tahavad tähelepanemata kohtadele minna.

Maestro: — Mis ajast see nii on kombeks, et iga mees oma koha poole hiilib, millal tahab. Ärge arvake, et siin on mõni seltskondlik klubi. Tulge siia! Mis sul ütelda on?

— Ma, ma...

— Mine kohale!

— ?

— Kohale! Sina ka!

— Olen kandidaat, tahan koori astuda.

— Kohale!

Koor hakkab jälle laulma, aga maestro ei ole rahul. Täna laulvat koor väga pehmelt.

Koor: „Varsti sügis salasammul murrab sind ka tormi rammul...“ kuid maestro ei paendu veel, teeb

Meie püüdeid.

Igapäevane elu oma mitmesuguste nõuetega kuhjab meie turjale tuhat toimetust, askeldust, hoolt ja muret. Nende unustamiseks ei piisa meile ajutisest meelelahutusest, vaid otsime püsivat vaimset naudingut ja seesmist rahuldust. Selle saavutamiseks seame üles kõrgemaid sihte, leiutame kestva huvide valdkonna, otsime paremaid sõpru ja meie huvidega ühtuvat õilsamat seltskonda. Juhuslikkuse asemele loome kindla süsteemi kujul kokkusaamise tingimused ja alused. Vabatahtlikult võtame endile kohustuse — teenida vana laulujumalat Vanemuiset.

Laulumeestena harrastame koorilaulu. Laul tõstab meid kõrgemale meie igapäevsusest. Laul on üks populaarsemaid kunste ja vanemaid muusikalisi avaldusvorme. Samuti on laul ka üks tähtsamaid inimhinge väljendusvorme. Arendades süstemaatiliselt oma hääleorgane, arendame ka enda muusikalist peenendamist.

Meie hindame meeslaulu, tunnustame selle väärtust mitte ainult iga laulja kohta eraldi ja koorina terviklikult, vaid ka ühiskondlikult. Seame tarvilikuks koori kunstilise taseme järjekindla tõstmise. Pöörame tähelepanu enda väljendustele ja väärrikale ülesastumisele nii koori seesmises elus kui ka väljaspool. Tahame olla tähelepanelikud teiste vastu ja näeme meeleldi ka meie töö väärrikat hindamist ja tähelepanekut.

Iga koori liige täidab teatava osa koori töö ja tegevuse kogu ülesannetest. Oma töö maksimi-

mumi saavutame, kui iga lauluvend täidab samuti maksimaalselt oma päale võetud kohustused ja teeb seda seesmise andumusega positiivse laulusõbrana.

Üks võtab laulmist seesmise naudinguna ja kooritööst osavõttu teatava kohustisena. Tema ei omista väga suurt tähelepanu sellele, mis tema ümber sünnib. Harjutustest ja esinemistest osavõtt toimub tema seesmises maailmas elamise ja olemisena.

Teine lauluvend tuleb rohke huumoriga ja lööb seltsi tegevusele ning toimingule positiivselt kaasa. Ta juhib sõbralikku tähelepanu sellele, mis tema arvates on teisiti parem teha ja aitab kaasa mõnegi küsimuse paremaks lahendamiseks ja sobivamaks lõpetamiseks. Ta ei tungi kunagi eriti esile, kuid tema sõbralik suhtumine ja olemine annab end igal sammul tunda. Ta on meie pere üheks ühendavamaks lüliks.

Ka kolmas lauluvend on aktiivne. Ta haarab küsimusi kiirelt, väljendab end spontaanselt. Tal ei ole igakord aega tungida asja sügavasse sissu. Ta ei arvesta sellega, et antud olukorras küsimust teisiti lahendada ei olnud võimalik, või vähemalt seda, et küsimust on juba kaalutud ja parem lahenduse võimalus valitud. Ta ei pane tähele seda, et on peaaegu ükskõik, kas toimida nii nagu kavatsatud, või nii, nagu tema seda sooviks näha. Ta nagu unustab selle, et küsimust juba lahendavad need, kellele see

poodiumil poognaid, väristab kätega (kas siiski mitte „tormi rammu mõjul“?), paneb siis käed seljale ja ütleb:

— Andke mulle aega ka taktilöömiseks.

Koor: „Varsti külmad talve tuuled, sulavad su lauluhuuled“.

Maestro ei usu seda, vaid unistab ainult ühest: — Kui laul täna ilusti välja tuleks ja kui oleks ühtlane nagu ühe inimese ettekanne. Kui kena siis oleks. Soovid tal üha suurenevad. Tahab, et bass tuleks „taevast“ ühes koos, et tenorid pärast „Mari tulekut“ pressiks edasi kõigest väest ja „une ää...ra a'ab“ venitaks kas või ½ tundi, nii kaua, et kuulajal oleks vahepeal aega pott õlut või jürijooki kinni pista, et igamees asuks laulu juure nagu sõdur lahingusse — üks mõök peos, teine seljas, et laul oleks ainult see tempo, mille tema, maestro, määrab, et laulud oleksid kõigil nii kindlasti käes, et eksimist uneski ei võiks juhtuda, isegi tema ise ei võivat eksida jne.

Parajasti, kui koor laulis Clutsami „Hällilaulust“

sõnu: „Sule silmad kinni ruttu sa“, nagu õnnetuseks maestrol enesel läksid klaveriklahvid segi, mida muidu kunagi ei juhtu.

Harjutusel näib tulevat lõpp, sest maestro laseb käed longu ja õhkab:

— Clutsam on oma töö teinud ja mina kah. Laulame nüüd lõpuks moto ja lähme koju.

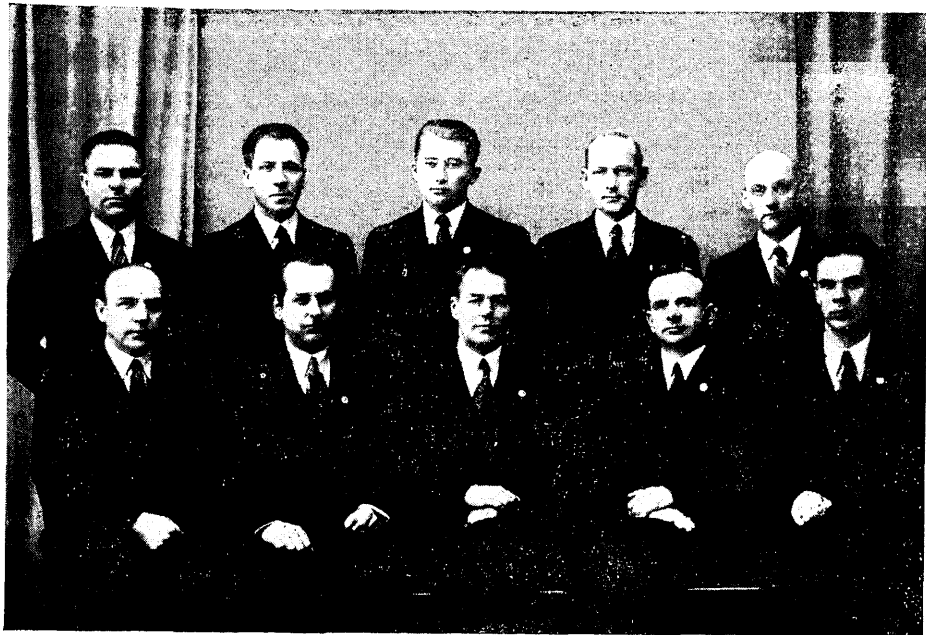
Kroonik.

T.M.S. juhatus 1936./1937.

Istuvad (vasakult): abiesimees M. Alaots, koorijuht E. Tubin, esimees J. Sutt, kassapidaja K. Veidenbaum, sekretär A. Otti.

Seisavad (vasakult): arhivar J. Tõlp, abimajandaja E. Lani, majandaja V. Kipik, asjaajaja J. Äro, abisekretär B. Mäelo.

on kohuseks ja et nemad, olles asjale kõige lähemal, suudavad leida ka sobivama lahenduse. Tema on haaratud nii mõnigi kord ja mõneski kohas meie üldisest omaksvõetud seisukohast, — leiab, et on „moodne“ kui küsimusse saab suhtuda negatiivselt, millega loeb täitnuks oma osa selles asjas ja küsimuse lahendatuks.

Kuid ka tema avaldus võib sattuda pisut teravale kriitikale ja ilma paha soovimata tekib teatud meeoleolu ja mõneski lauluvennas nakatab väikese kibedustunde, mis tahtmatult võib muutuda veerevaks lumepalliks.

Kuigi sellega pole sündinud ei tea kui suur pahandus, on siiski tulnud toime väike asjast kõrvalekaldumine, pisike roopast väljaliikumine. On vähekesi rikutud ühtekuuluvuse ja sõbraliku koostöö meeoleolu. Ainult natuke ilmaaegset energiat on vaja kulutada selleks, et saada tagasi endist rahu ja töötahet.

Meie ühtekuuluvus on vabatahtlik. Meie koostöö — tõsisema seesmise rahulduse otsimine. Meie tegevus — vaimse kultuuri tõstmine ja meie ümbruskonna kultuursemaks muutmisele kaasaaitamine. Meie kooskäimine — meie rohkem ja rohkem ühiseks pereks kasvamine. Meie kokkupuutumine — üksteisele lähenemine, üksteise paremini mõistmine, arusaamine ja aru saada tahtmine. Meie ühislaul — meie vastastikuse solidaarsuse ja seesmise hindamise süvendamine.

Meie vajame rõõmsat meelt, meile ei meeldi

noruolek. Meie koori liikmete isiklikud huvid nii mõneski asjas on lahkuminevad. Kuid koorina moodustame terviku, mis püüab ilule ja rõõmule. Meie ühine laul liidab meid ühte. See ühtekuuluvus saab olla sedavõrd sügavam, kui võrd igäüks suudab üksteisele sõbraks saada, üksteisele läheneda. Kui heidame endist eemale kõik selle, mis meid võiks lahutada ja toome esile kõik selle, mis meid ühendab, siis läheneme sammu oma ideaalile — 100%-lisele kooskõlale.

Meie armastame ilusat laulu ja soovime seesmist rahu ning kooskõla. Hoiame tagasi „kolmanda lauluvenna“ meid häirida võiva arvustuse. Peame meeles, et kergem on negatiivselt maha teha, kui positiivselt üles ehitada. Seame oma eeskujuks positiivse „teise lauluvenna“. Ja kui eeltoodud kuju ei ole küllalt täiuslik, siis loome selle ja viime ta ellu. Meie saavutame püsiva seesmise rahulduse, kui muutume ise paremaks, teisi tähelepanejaks ja hindajaks positiivseks laulumeheks.

B. Mäelo.

TOIMETUSE MÄRKUS:

„Sinise Varese“ toimetuse ei ole käesolevas küsimuses, eriti, mis puutub „kolmandasse lauluvenda“, autoriga täiel määral ühisel arvamisel, sest pole ju igakord see liik inimesi, resp. lauluvendi, sugugi negatiivsed olendid, vaid hoopis vastupidi. Toimetuse arvates võiks meie laulumeeste perest konstrueerida veel rohkem liike ja veel erinevamaid tüüpe. Loodame selle küsimuse juurde tulla tagasi järgmises „Sinises Varese“.

Kui olin tenori-laulja. (Mälestusi koolipõlvest.)

Sellest on juba 35 aastat tagasi, kui harrastasime Tartu reaalkoolis, mille õpilaseks olin, meeskoori laulu kadunud L. Helisalu (Neumann) juhatusel.

Tollal laulsin tenorit, ja minu suuremaks võistlejaks oli hra. Umbliä, kelle häält peeti minu omast palju „mahlakamaks“. See asjaolu mulle küll hästi ei „istunud“, kuna olin hea õppijana veidi „edev“ ning ei tahtnud, et teine on minust „parem“.

Olgu kuis on — „vahvad“ mehed olime laulu alal mõlemad.

Tuleb meele üks väikene episood tollest ajast. Reaalkoolis oli kavatsusel esitada Sophokles'e „Antigonet“, Mendelsohni muusikaga.

Nagu teada, on selles meeskooril täita raske osa. Toetudes oma „uhkusele“, mina ja hra. Umbliä läksime oma muusikajuhi, meie tolleaegse saksakeele õpetaja hra. A. Grass'iga, millegipärast „raksu“ ning tegime „sabotaaži“, mille tagajärjel „Antigone“ etenud edasi lükati (lavastati nädal aega hiljem, ja hra. Grass ütles meile pealegi „danke bestens“).

Loomulikult kasvas selle tagajärjel meie enesetunne, tundsi oma väärtust, pealegi oli ju aeg enne 905 aastat, elati revolutsiooni lävel.

Ülalmainitud ja veel mõni teinegi juhus noorpõlves andis mulle tõuget meeslaulu alal tegutsemiseks ning mõni aasta hiljem — 904 — juba komponeerisin laulu „Oma saar“, millesse „Sinine vares“ ning temast välja kasvanud tüse laulumeeeste kogu — Tartu Meeslaulu Selts — on alati soojalt suhtunud.

Lauluvennaliku tervitusega „Sinisele varesele“

12. nov. 937.

Juhan Simm.

Toimetuse järelmärkus:

Palume lugejaskonda artiklis esitatud aastaarvusid õieti lugeda, igale arvule ette mõelda 1.

Lugupeetud maestro Simm seda arvu kronoloogias põhimõttelikult ei tarvita.

Kaastöö „Sinisele Varesele“.

Ettekantud Seltsi 14. aastapäeva koosviibimisel.

Lugupeetud laulumehed ja seltskond, minult ei järgne praegu mitte lauakõne, vaid kaastöö ettelugemine, mille kirjutasin Sinivaresele mõne tunnivõrra enne selle olemise algust. Ja minu ülesandeks pole mitte sugemine sel vaikival ajal, kus meie tööga oleme seotud mitte ainult kätest, vaid ka jalust.

Meil on oma traditsioon olla aastas ükskord mugavalt koos, et süvendada laulumehelikku sõprust. Ja ma loodan, et me pole veel seevõrd hoos, et teie ei läbeks ära kuulata minu lühikest juttu, milles ma ei arenda mingisugust tõprust, ega ei taha kedagi ka isiklikult puttu nõökamise mõttes, vaid kajastada ajakaja niipalju kui hädatarvilikult vaja.

Minutid mööduvad ruttu ja aeg veereb ega lange veel tuju. Meie sõprade hulgas on nii mõnigi kuju, kes väärrib teenete poolest nimetamist, nagu meie eelmised esimehed ja koorijuhid, aga ka praegused ja teised kenad mehed. Kuid seotud kõnes on raske pidada riimi, kui tuleb tarvitada nimesid,

sest need ei taha ju pidada liimi.

Kergem on korda saata imesid, ja seltskond aulik — mina pole ju õuelaulik. Vähekese võib ju olla taipu ja nutti, kuid kerge pole riimida Simmi ja Sutti, rääkimata minust. Ääro ja Tubin, et mainida neid ja oma nooremat võsu, pean nimetama lihtsalt — ladva-ubin. Oleme töömehed ja laulumehed. Meile armas on iga kaunis viis ja rõõmsalt kõlab meie ilus deviis — Elada, laulda, elada Eestile!

Ed. Uusen

Marvin

ON HÄÄ JA ODAV
K E L L

NÕUDKE IGALT
POOLT

Valmistan

rõivastustöid

daamidele
härradele

ja
vormirõivaid

VÕIDU 12 TARTU
TEL. 11-70

Minu lauluaasta 1936./1937.

Seda rassimist ja askeldust oli möödunud lauluaastal nii palju, et koguni meelest kipub minema, kuidas ta õieti algas. Vist ta algas Tartu Eesti Põllumeeste seltsi näituse aias, kus pasunapuhkumiste, veiste ammumiste, masina müra ja kõnede vahele jõudsime paar laulukest ära „teha“. Et meie, laulumehed, ikka kohe nii kole vahvad oleme tühja kohta mõnel võõral peol oma lauluga „ära täitma“, — läks koguni õnneks kahel päeval näituse rahvale seda vanade eestlaste kanget kunsti pakkuda (iidset aega uurijad olla välja juurinud, et laulmise olla teised rahvad eestlastelt õppinud).

Ja nii see oli, et 5. septembril 64 aastat enne iga-vese riigi algust avasime näituse aias „Eesti nädala“ ning endi lauluaasta ja otsekohe järgmisel päeval aitasime sealsamas lauluga tänada maaga- ja maatarahvast selle eest, et nad usinasti olid ära kasinud viljad nurmedelt ja pannud tallele aegadeks, millal saab võtta selle eest üks kõva hind. Pidu kutsuti „lõikamise peoks“, ei tea kas sellepärast, et peole sissepääsuks raha maksti, või, et tulevikus mõni saab „lõigata“ vilja eest, mida ta ise külvanud ei ole.

Kui veel arvesse võtta asjaolu, et laulumehed üheskoos üle hulga aja omad peenemad joogid ära tegid, — võib öelda, et lauluaasta oli igati korralikult alatud.

Et nüüd laulumehed juba olid kokku tulnud, ei jäänud ka juhatusel muud üle, kui ruttu kokku tulla ja mõtlema hakata, et — „mis nüüd saab?“ Mõned kangemad juhatuseliikmetest ütlesid kohe, et mis seal ikka mõtelda, — „Vaatame järgi protokollidest, mis möödunud aastal tehti ja hakkame sedasama otsast päale.“ Nii jäigi. Samas lepiti ka otsekohe kokku tööjaotuses: esimees teeb koolilastega „turnimist“, abiesimees läheb malet mängima, sekretär tegeleb naabri koori vilistlaskoguga, kassapidaja hooleks jääb linna mõisate majandus, abisekretär ja majandaja pikendavad laulumeeste vekseid, abimajandaja uurib rahvusvahelist õigust (välisreisi puhuks), arhivar imetleb teiste tehtud tööd, kuna koorijuhil ülesandeks jäi koori kunstilise külje eest hoolitsemine. Ülejäänud töö seltsis jäi asjaajaja hooleks, välja arvatud käte plaksutamine enne lauluharjutusi, mis jäeti kogu aastaks endistel tingimustel koorivanema monopoliiks.

Selle pääle oli juhatusel selge pilt, kuidas edasi toimida, — tuli kõikidel oma ülesannete täitmisele asuda ja tasahiljukesi laskuda möödunud aasta sõiduvette.

Ega protokollide järgi eelmisel aastalgi suurt poldud tehtud: aastapäeva koosviibimine 11. oktoobril, korjandus, loterii-allegri, aastapäeva kontsert tantsuga ja enne jõuluvahetajale minekut jõuluõhtu, mis puhuks tuli tellida ka jõuluvana. Muidugi ei

Võidukarika „õnnistamine“ 11. X. 36.

tahetud ära ütelda ka esinemisvõimalustest kuskil peol, — leiti isegi, et see on soojalt soovitav, kuna see aitab meid seltskonnaga kontaktis olla. Pääle kõige pidi ka laulumeestele endiste aastate eeskujul individuaalset laulmist õpetatama. Üks laulumees protestis küll ägedasti selle vastu, sest tema olla kodus proovinud paar korda „individuaalselt“ laulda, ja — kohe olevat lapsed hakanud järgi tegema. Tema perekonna moraal aga ei lubavat kuidagi seda, et kodus keegi perekonnaliikmeid mingisuguseid imeilike hääli teeb, seda võivat ainult lauluseltsis teha. Protestist hoolimata otsustati siiski „ilusti laulma õppimiseks“ Niitof Tallinnast kohale tellida.

Esinemise võimalus ei lasknud ka end kaua oodata. Tartu „tohtrehärrad“ olid otsustanud 18. novembril „Vanemuise“ saalis korraldada ühe perekondliku peenemate jookide joomise õhtu „Wal Gellilip Allii“ (vist ladina keeles) nime all ja laulumeestel ei passinud kuidagi ära ütelda päältvaatamisest ja

Maha tint ja sulg,

sest nüüd kirjutatakse „ERIKAL“!

Kirjutusmasin „Erika“ ainuesitus Eestis

KR. SAAR ja Ko.

TARTUS, RAEKOJA TÄN. 2.

Jalgrattad, õmblusmasinad, raadio-
vastuvõtjad.

„Erika“

ostavad ärimehed sellepärast, et „VÄIKE ERIKA“ on loodud suure töö jaoks! Ka neile, kel raske vaimutöö, on tähtis „Erika“, sest kunagi ei sega mõtteid „Erika“ mehhanismi rike.

„Erika“

on sinu truu saatja eluteel, sest ta on mugavalt väike, ilusas kohvril!

„Erika“ iga on inim-ea pikkune!

Rühm „kurb-lõbusaid“ laulumehi 1/v. E. Nurmeti lahkumiskoosviibimisel.

kontakti loomise võimalusest. Et päältvaatamine nii väga silmatorkav ei oleks, otsustati salakavalalt ronida näitelavale, lasta äkitselt esiride üles tõsta ja selle „võtte“ maskeerimiseks teha paar laulu. Kõik oleks ju hästi läinud, aga — tont teab — kas sel lest äkilisest esiride tõstmisest või imestusest, mis saalis sündis, mõned laulumehed viimastes ridades olid nii kokkunud, et kogu laulmise ajal ei saanud suudki lahti teha. Kurjad keeled kõnelevad, et need mehed ei laulvatki üldse, kuid siinkohal peab küll vist see asjaolu pandama eelnimetatu arvele.

Sellest aga sel aastal veel „nummert“ ei tehtud ja koori töö läks edasi aastapäeva kontserdi kava ettevalmistamistähe all. Peamiselt küll tegi seda tööd koorijuht, sest lauljail oli tarvis kontserdile kuulajaid hankida, loteriiks kodus asju kokku otsida (korjanud sel aastal ei olnud) jne. Peale selle tuli ärapidamisele veel enne kontserti ja nimelt 11. oktoobril seltsi traditsiooniline aastapäeva pühitsemine.

Aastapäeva pühitsemine oli ette nähtud kahes vaatuses. Esimene vaatus — 11. oktoobri lõuna ajal 5. algkooli ruumes, kus tegevad olid: seltsi lipp, lipukandjad, esimees, ilupuud ja tegevliikmed. Kohe algul sai sõna esimees, kes pidas ka lõpuni välja — jagas vanusemärke, laskis laulda, võttis noori liikmeid vastu, laskis jälle laulda ja, et midagi enam ei olnud, laskis veel kord laulda ja lõpetas koosoleku. Vanusemärkide andmisel oli aga juhtunud ajalooline eksitus asjaajaja süü läbi ja see kutsus esile väga suure arupärimise. Kuna aga arupärimine sündis peale koosoleku lõppu, — esimees veto õigusel lükkas arupärimise edasi. Et hiljem tõelised ajaloolised faktid seltsi- ja perekonnaarhiivide kaudu said osaliselt selgitatud ja õigus jalule seatud, siis leiti üleminekuvormelina kõige otstarbekohasema olevat anda arupärijale — vanusemärk (mis sündis 15. nov.) ja asjaajajale „peapesu“ (aeg on nende ridade kirjutajale teadmata).

Teine vaatus toimus samal 11. okt. õhtul Tartu Majaomanikkude Seltsis (lühend. „Sinimandrias“). Osalisteks olid: au-, tegev- ja toetajaliikmed, võidukarik (meesl. võistl.), ooberid ja „Sinine Vares“. Et asjasse ka ooberid segatud, siis on vaatuse sisuline külg enam-vähem selge. Ka võidukarika sisseõnnistamine õnnestus kõigiti, tänu mõnede tegevliikmete veinitagavaradele ning toetajaliikmete heatahtlikule suhtumisele. Öhtu erakorraliseks kaunistamiseks jagati kohemaksetavas rahas koosolijatele seltsi oma ajakirja „Sinine Vares“ esimest numbrit. Et koosolijad juba iga asja vastuvõtuvõimeliseks olid muutunud, — oli ajakirjal erakordne menu ja tiraazist jõuti läbi müüa peaaegu pool. Toimetuse liikmeilt

kuuldas, et ajakirja väljaandmise küsimus tulnud veel 11. tunnil päevakorda. Nimelt, mõni päev enne aastapäeva koosviibimist leitud äkki, et eelmise aastapäeva koosviibimisel oli ajakirjale nimi pandud ja esimese numbril ilmumise ajaks määratud käesolev aastapäev. Otsekohe olla siis ühe laulumehi korter muudetud „toimetuseks“ kõigi toimetusele omaste õigustega, nagu: täissuutsetatud toa, paberossiotste, tarkade nägude ja muuks inspiratsiooniks vajaliku materjaliga. Et kaastöölisi enam aega polnud hankida, töötanud „toimetus“ ise õhtust hommikuni. Ja nii saadigi ettenähtud ajaks kõigi takistuste peale vaatamata serverida esimene number „Sinist Varest“.

Pääle selle tuli seltsis kibe tööaeg, sest oli tarvis ettevalmistada aastapäeva kontserti ühes tantsu ja loterii-allegriga. Kunstilise külje läbiviimine ja kuulajaskonna muretsemine jäi peamiselt meesterahvaste hooleks, kuna naisterahvad „daamide komitee“ nime all „mobiliseeriti“ loterii-allegri läbiviimiseks ja selleks vajaliku näputöö tegemiseks. Ja üks seda näputööd olnud ka küllaldaselt: tuli nõeluda ja paigata, õmmelda ja tikkida, kududa ja pressida, loose keerata ja loterii näitust korraldada. Isegi materjali selleks pidid nad ise muretsema. Muidugi jäi „daamide komitee“ ülesandeks ka kõik loosid läbi müüa. Kuigi tööd oli palju ja aega vähe, löi komitee täiel rindel vahvasti läbi, et peale seda jälle aastaks ajaluku minna.

Esimene „Sinine Vares“ 11. X. 36.

Suure askelduse ja ettevalmistuse juures oli aga kõigil ununenud, et tarvis vana kombe kohaselt ka peakoosolek pidada. Otsekohe klopiti läbi õo aruanded ja eelarved valmis ja 29. oktoobril, s. t. kolm päeva enne põhikirjas ettenähtud tähtaega peetigi ara peakoosolek.

Peakoosolekul, nagu tavaliselt kombeks, oli liikmeskond ikka vastolus juhatausega, kuid katseks jäeti sama juhatus veel edasi ja tehti talle ülesandeks korraldada laulu-aasta jooksul üks „lauluga Euroopa reis“, ning avaldati tänu tehtud töö eest.

Aastapäeva kontserdil, 20. novembril, müüdi ära kõik, mis vähegi müüdav oli, pääsmed, loosid, jne., mis suurel määral tuleb kirjutada küll kolme-nelja laulumehed arvele, kes üksi, minule teadmata võetega olid meelitanud juba 300—400 Tartu kodaniku laulumeeleste paraadile. Et laulud hästi selged ja „daamide komitee“ ka väga energiline oli, jättis kunstiline ja majandusline külg õhtust kustumata mälestused. Mõned kergemeelsemad laulumehed jäid koguni tantsuks „üles saali“ publikumi hulka, suurem osa aga siirdus päale õhtu kavalise osa lõppu kas kodu, või „alla“.

Sellega oligi seltsi regulaarsest aasta tegevusest suurem osa täidetud ning, et päalekontserdiaegseile lauluharjutusele ka mõned üksikud laulumehed ilmusid, läks koorijuhhi süda härdaks ja selle meeleolu tulemusena laskis laulda ainult vaimuliku sisuga laule.

See muidugi laulumeeleste meeltemööda ei olnud, ja nad käisid omal algatusel 6. dets. Kaitseliidus lõbusamat laulu „tegemas“.

Juhatus aga haudus salajas plaane, et kust otsast õige meeste reisiha rahuldamiseks Euroopasse pöurutada. Selleks osteti Euroopa kaart ja lasti esimehel kinnisilmi kaardile „pleihveedri“ teritatud otsaga teha üks märk. Täpsemal uurimisel selgus, et märk oli sattunud Poola pindalale Wielicka nimelise koha juurde. Et aga Wielicka'ni raudteed kaardil märgitud polnud ja laulumehed jalamatkust lugu ei pea, — otsustati esimese hooga otsekohe kuni Krakowini Euroopas ära käia. Saadetigi siis kiri Varssavi laulumeeleste, et „nii ja nii on lugu“ ja et „mis te arvate, kui...“

Hääde lootustega ja tulevase reisi uimas korraldati 12. dets. Suurtükiv. allohv. kasiinos omavahel jõuluõhtu. Selleks puhuks oli kohal ka ehtne „modern“ jõuluvana frakis, valges vestis, hästiraseeritud habemega ja kinkide sumadanidega; isegi teda sekundeeriv „peaingel“ oli tiibade asemel smokingi selga riputanud.

Lõppes laulu-aasta I semester.

II semester (kalendri järgi — uus aasta) algas segases ootus- ja lootus-meeleolus. Saabus kuulus 18. jaanuar. Nagu väiksel taevast tuli see, mida kardeti. Varssavi lauluselts „Harfa'lt“ saabus kiri, et „poisid, kõik on teie tulekuks valmis, saalid Vars-

savis ja Krakovis reserveeritud 23. ja 25. veebruariks, peale selle esinemine raadits jne.“

See oli ootamatu, ent ka oodatud hoop. Algul tükkis nagu kõike segi lööma. Mõned armasid, et tuleb ehk sõidust loobuda, et mis need „Harfa“ mehed nüüd nii kiirustavad, et oleks lasknud ometigi üks aasta vähemalt seda juttu ajada. Nüüd aga polnud parata midagi, — tuli pihta hakata eeltöödega kõige kiiremas korras. Vaadati kalendrit — 23. veebruarini ainult umbes 5 nädalat ja selle ajaga tarvis valmistada kava, kindlustada majanduslik külg ja teha tuhat-tuhat teist toimetust.

Esmajoones sai endavalitsemise tagasi koorijuhht, kes kohe tegi kindlaks kava ja koori koosseisu ja alustas kunstilise eeltööga. Kuna paar juhatause liiget ühes koorivanemaga selle ürituse läbiviimiseks ei saanud osa võtta, kasvas järgijäänud juhatuseliikmete töö mitmekordseks. Loodi toimkondi, määrati delegaate ja seati kokku delegatsioon, saadeti kirju, tehti nalja ja vihastuti. Ühesõnaga — „sehkeldati ja mehkeldati“ igal pool. Peeti kuni sõiduni 10 vormilist koosolekut ja kaks korda niipalju istungeid ja seisanguid (s. t. arutati asju püsti seistes). Koorivanema asemele määrati sõidujuht. Sõideti siia ja sinna, peeti nõu targemate ja enamkäinud-näinud inimestega. Koorisidati konsulaate ja saatkondi mööda, tülitati valitsusasutusi nii kodu-kui välismaal. Et kõikjal ülilahkelt vastu tuldi, oldi veendunud, et vist need Tartu laulumehed ikka on kuulsad mehed (laulu alal).

Ettevalmistustöö hoos tabas järsku seltsi ootamatu ja kurb sündmus. Seltsi asutaja ja n. ö. seltsi „esä“ Christjan Kallas lahkus 3. veebruaril jäädavalt meie keskelt. Traditsioonide kohaselt sängitati „esä“ 7. veebruaril leinalaulude saatel maamulda.

See sündmus pidurdas reisi ettevalmistuse üle-meelikust ja ülejäanud osa ettevalmistustest möödus tagasihoidlikumalt. Nädal enne ärasõitu litsus koorijuhht koori vastu harjutusruumi seinä (suuni ikka sai istuda) ja — oi sa mu meie — siis läks harjutusteks nii, et viska või talvisel ajal kuued maha. Pea-aegu igapäev oli harjutus, ja veel missugune. Kaasaelanuil jääb see kauaks meelde.

Arasõidupäevaks, s. t. esmaspäevaks, 22. veebruaril, olid siiski kõik eeltööd enam-vähem lõpetatud: meestel frakid sumadanis, leivakotid pakitud, perekonnaga koos lauakirikus käidud, jne.; kooril ühispass, sõidusoodustused ja ühine valuutatšekk asjaajaja portfellis. Räägitakse küll, et esmaspäeva hommikul nähtud asjaajajat jooksvat raekoja ees „pikkade paberitega“ sõiduraha saamiseks, aga ega igat juttu või uskuda. Selge oli see, et õhtul kell 7.14 oli Tartu raudteejaam valgemuitsimehi täis ja igal mehel sõidupilet taskus Tartu—Krakov ja tagasi. Ärasõit oli liigutav. Nutsid päämiselt muidugi sõitjad. Ega ole ka igapäevane asi, kui pead nädalaks ära sõitma kohast, kus oled laulnud oma paremad eluaastad endale lohutut-

Laulusõbrad ja laulumehed!

Kõige maitserikkamad hooaja kaubad oma abikaasale ja armsamale kui ka enesele ja perekonnaliikmeile ostate

Pudu-, moe- ja pesuärast

D. SIILBAUM

TARTU, SUURTURG 14

Laulusõpradele ja lauluvendadele erisoodustused

Pagari- ja kondiitriäri

V. KUUSLOO

Tartu, Riia tän. 75

P
I
L
T
E

Vürst Poniatowsky au

Ülal: Chopin'i ausammas Varssavis.

All: Tartu Meeslaulu Seltsi koor
Wielicka soolakaevanduses.

Kõrval: Pärjapanek seltsi poolt
Poola Tundmata Sõduri
hauale Varssavis.

Laulumehed ostusid te-
gemas Krakovis.

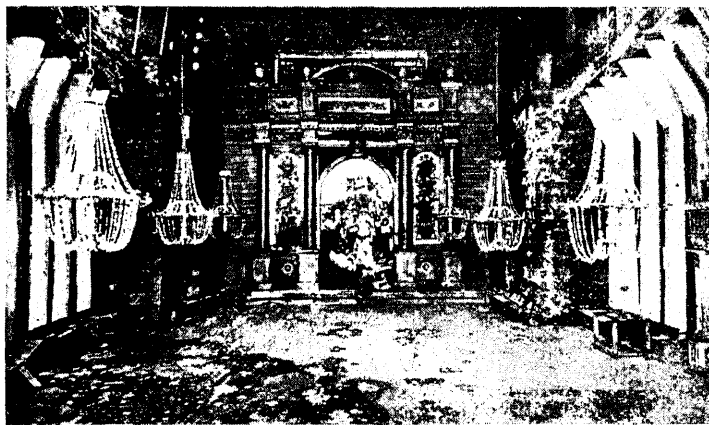
P
O
O
L
A
S
T

ammas Varssavis.

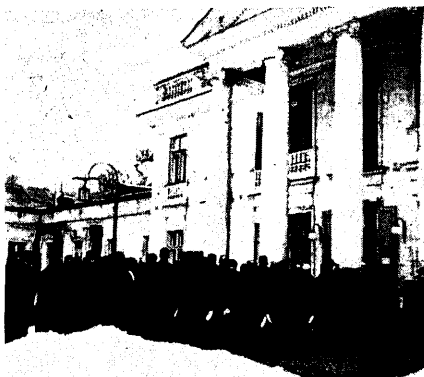
Koor Poola-Läti piiri jaamas Turmontis.

Ülal: St. Maria kirik Krakovis.

All: Vastuvõtu saal Wielicka maaaluses soolakaevanduses (kõik esemed soolast).

Kõrval: Koor marssal Pilsudski residentsis Belwederes.

seks ja ligimestele naudinguks. Saatjaist oli jaama perroon sõna tõsisel moõtes tõis kiilutud: kohal olid muidugi sõitjate lähemad sugulased, mahajääjad laulumehed, lauluvendiõdesid sõpruskonnast ja jaamaametnikud. Oeldi lahkujaile veel kord „head reisi“ ja Balti ekspress viis 78 laulumeest vastu „tundmata tulevikuks“.

Senini olen püüdnud vältida nimesid, aga järgnevas kirjelduses pean seda paratamatult tegema,

Elmar Lani,

Meie reisi juht Poolas, praegune seltsi „direktor“.

sest 78 inimese kohta ei saa kõige parema tahtmise juures rääkida nii, et „see mees viimases vagunis, esimeses lahtris, parempoolsel ülemisel naril ütles...“

Tartu selja taha jäetud, hakati pakkide võna tagant olukorda hindama, sõpru otsima jne. Sõidujuht Lani oli küll „nimekaardistanud“ magamiskohad, aga hakka nüüd ise oma kohta otsima, parem juba küsida sõidujuhilt ja nii kuulus kuni Pukani alatasa: „Lani, mitmendas vagunis mina olen (s. t. pean olema)“, „Lani, kus mu sumadan?“ jne. Koha kättesaanu revideeris kohe oma maise varanduse üle; ja pea see varandus segi ei või minna, — silti sumadaniil küljes ei ole, ja sumadanimeistrid teevad need ka kõik ühe värvilisteks, pruuneks. Otti on huvitatud Haugase söögikoti sisust. Nimelt üks Tartu suuräri lubas laulumeestele soodsate hindadega toitaineid reisis, ja Haugase nime taga registreerimislehel oli märgitud: võid — 10 kg. Nüüd on Otti huvitatud, mis Haugas selle 10 kg võiga teeb. Suurte seletuste peale lõpuks selgub, et üks vigurimees on ühele nulli taha kirjutanud ja nii või portsjoni kümnekordseks teinud. Golubevil juhtub Viira süü läbi õnnetus: Jaan ajab enne Elva jõudmist Golubevi termos pudeli vagunilaualt maha, muidugi katki. Golubev oma tavalise heasüdamikkusega ainult muheleb. Hää, et seal ainult tee sees oli. Kuid on siiski natuke kurb, sest tee oli mõeldud hoopiski „üllamaks“ otstarbeks. Nii juhtub siin-seal vähemaid äpardusi, kuid üldist rõõmsat tuju ei riku. Juba korraldatakse gruppe kaardipartiiks, ja enne Valka jõudmist on laulumehed vaikselt (kõva häälega rääkimine on keelatud) nohisevas mänguhoos. Valgas ootab telegramm soojemate soovidega rivaalilt Tallinna Meestelaulu Seltsilt. Rong vurab juba Lätimaal. Sääil tuleb solist Niitof asjaajaja Aro juurde ja sosistab salapäraselt viimasele midagi kõrva. Ilmneb, et tema laulunoodid on Tallinna ununenud. No vot sulle pauk!

Järgmisel hommikul oleme Läti-Poola piiri jaamas Zemgales, kus meil vastas Poola ametlik esindaja Turmont'i jaamaülem, kes ka ise „Harfa“ liige. Kohe on üllalake poolakaga sõprus loodud.

Zemgales oleks juhtunud suurem õnnetus asjaajajaga. Nimelt jaama einelauas teed juues unustas ta oma portfelli ühes ühispassi, kõikide dokumentide ja, mis peaasi, valuutatšekiga (meeskonna taskuraha) einelauda toolile. Hädavaevu enne rongi ärasõitu üks hilinenud laulumees siiski märkas portfelli ja võttis kaasa. Poola piiril tekib Lõoke'sel sekeldus tolliametnikuga pakkide pärast, sest tolliametniku järele pärimisele keegi pakke omaks ei tunnistanud ja Lõokest ennast kohal ei olnud. Kuid laheneb ka see vahejuhtum. Poola territooriumil tuleb asjaajajal Arol sama häda, mis Lanil oli Tartust väljudes. Nüüd käiakse järjest küsimas: „Aro anna zlotte.“ Suure hädaga saab Aro Golubevi vähesest tagavarast rahuldada mõningaid mõne grošiga, nii et Vilnos saavad mehed teed juua. Päev läheneb juba õhtule, kui ligineme Varssavile. Niitofil ei ole meeletu kõige parem, otsib Tubina üles ja palub, et vast viimane teeks saateks noodi — tema laulaks ette. Ega see raske ei olevatki, ainult „tiritiritir“... Kuid „tiritiritir“ siiski asja ei saa. Ühes pooljaamas tuleb rongile „Harfa“ esindaja, kes selgitab lühidalt vastuvõtu korraldust.

Varssav. Perroonil „Harfa“ koor terves koosseisus, eesotsas dirig. prof. Lachmanniga. Hoolikad „Harfa“ mehed aitavad pakke edasi toimetada. Käärrik aga on kole kuri, kui üks kaabuga noormees (Harfalased ei olnud kõik vormis) temalt tahab sumadani võtta. Teda on hirmutanud nähtavasti maestro jutt, kes enne sõitu ütles: „Poisid, vaadake te välismaal jaamades ette, seal leidub igat sorti inimesi!“

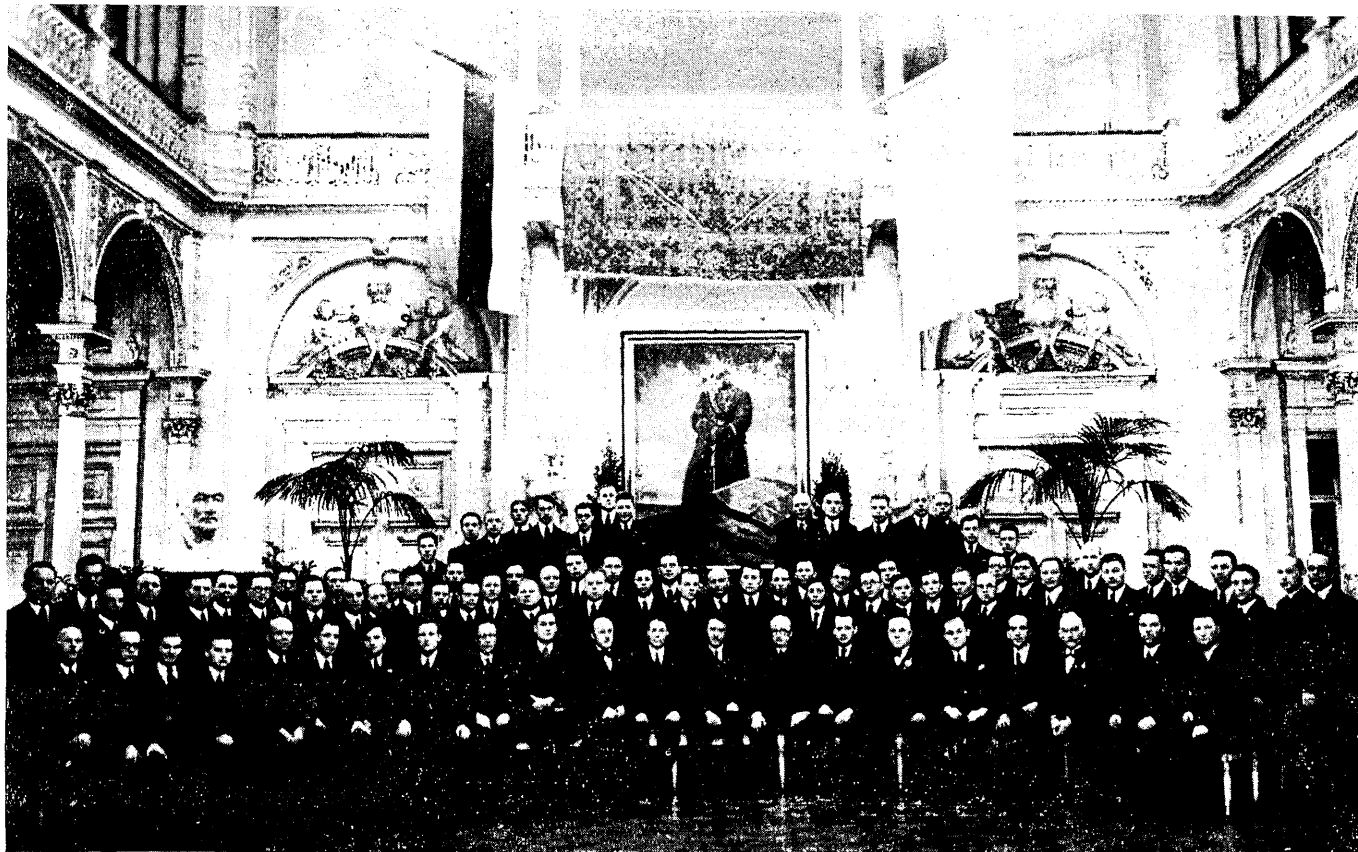
Jaama vastuvõtte toas rivistutakse. „Harfa“ ja TMS. Kohal on ka Eesti Saatkond ministri Markuse ja nõunik Koerniga eesotsas. Tervitused. Vastastikused laulud. Jaama ees ootavad bussid, millega transporteeritakse laulumehed St. Batory gümnaasiumi korterisse, kus ka korraldatud õhtueine. Pole põrmugi aega. — Riidetatakse ümber ja jällegi läheb sõit — seekord Konservatooriumi. Saal on välja müüdnud. Kontakt publikuga saavutatakse juba esimeste laulude juures. Jällegi tervitused, pärjad.

Pääle kontserti oli Harfa poolt korraldatud bankett uhkes välisministeeriumi ametnikkude saalis. Peeti rida häid ja keskpäraseid kõnesid ja süvendati Poola-Eesti sõprust ning anti üle Harfa esimehele, koorijuhile ja abiesimehele T.M.S. sõprusmärgid. Bankettil oleks mehed küll mujale ka siirdunud, kuid polnud seda, millega minna. Mõned üksikud, kes juba kodumaal olid end valuutaga varustanud, kaldusid siiski koduteelt kõrvale.

Juhan Vilt,

„Vannutatud“ tõlk ja lauakõnede puistaja.

Tartu Meeslaulu Selts vastuvõtul Varssavi linnapea juures raekoja esindussalis.

Öökorter. Kõik magavad rahulist und peale pikka ja väsitavat sõitu ning esinemist. Et magamine aga lauljatele liiga ei teeks, selle eest hoolitsejaid leidub ka küllaldasel määral. Akki nii kella 5 paiku hommikul tekib väljas kole müra. Selgub, et saabuvad paar lauluvenda, kes siiski olid jõudnud öökohviku „ära vaadata“.

Tund paar hiljem, kõige magusama une ajal, häirib magajate kõrvu hirmus paberi krabistamine. Selgub, et Uibo ja Ilmar Rähni on järsku leidnud hädavajaliku olevat omi pakke revideerida ning frakipükse kohvri põhja laduda.

Hommikul oli jälle „sõit sees“. Hädavaevalt sai kohvi joodud, kui hoolikas ‚harfalanee‘ juba teatas, et bussid ukse ees. Vahepeal oli jõudnud Äro tšeki pangas sularahaks teha ja nüüd oli laulumeele raha taskus ning tuju hea. Siirdutakse Poola tundmata sõduri monumendi juurde, kus sõidujuht Lani asetab pärja. Sellepääle juhatus kirjutas nimed riigipresidendi külalisraamatusse. Edasi vaadatakse rahvusmuuseumi, mis pooleli ehitamisel. Jõuame seal „ära imestada“ ka hoovis seisva kella.

Kunstimuuseum. Ajutistes ruumides. Hulk tube ja treppe. Jõudnud kõik läbi käia, teeb poolakas ettepaneku: „Käime veel linnu lennul kõik toad ja trepid läbi“. Mehed, kes juba pool päeva marssinud, tahavad nagu protestida, kuid pole midagi parata. Ikka läheb sõit edasi — seekord marssal Pilsudski residentsi „Belvederi“. Teeme ukse taga ühe laulu ka, et oleks nagu rohkem õigust vaatamiseks. Sees hakkab üks laulumees otsekohe ühe sõjaväelasega „protsessima“, kui see käseb sealsamas olevast hunikust saabastele pikapaeltelga vilttuuhlid peale panna. Kuna kumbki teineteisest aru ei saa ja sõjaväelane tuuhlitele ja laulumehe jalgadele näitab, hakkab laulumees ohtes saapaid jalast ära võtma. Vist mõtles küll, et kes pagan, mind küll siia vedas, nüüd näita veel tervele ilmale oma käimisel katkikulunud sukki.

Lõuna on korraldatud Poola-Eesti ühingu poolt välism. ametn. klubis, kus andsime korraldajaile mälestuseks nahkköites „Kalevipoja“. Selle järele on umbes tunniajaline vaba aeg. Nüüd oli ka võimalus ajalehte silma heita. Tuju tõstsid kiitvad arvustused, veel enam aga asjaolu, et maestro Tubinast oli kirjutistes saanud „professor“ ja esimehest „koorijuht“. Kell ½5 p. l. on vastuvõtt Varssavi linnapea juures. Tuleb meele väike äpardus meie rahvuslipuga. Raekoja saalis oli meie külaskäigu puhul välja pandud Poola ja Eesti lipud. Meie lipp oli aga ümberpöörduvalt vardas. Kuid viga parandati pea. Pakuti kohvi. Tegime laulu ja andsime üle linnapeale omad anded. Tore!

Nüüd jälle tuli hirmsa kiiruga öökorterisse minna pakkima, sest enam meil nende vastuvõttude ja esinemiste vahel aega polnud sinna minna.

Varssavi raadios esinemine läinud kodumaal kuulajate üteluste järgi ka hästi. Selle järele oli vastuvõtt Eesti saadiku hr. Markuse juures. Mõtlesime juba sääli, et nüüd on Varssavis kõik vist hästi läinud. Akki tekkis suur kolin ühes vähemas kõrvalruumis. Mõnelgi meist jooksis kananahk üle ihu. Arvasime, et nüüd need poisid jälle midagi „ära tegid“. Nii oligi. Üks laulumees tahtnud teist sõpra pildil jäädvustada ja selleks otstarbeks liigutanud „natukene“ eesolevat lauda, kuid ühes sellega liigutanud laualt maha ka hinnalise vaasi. Esimees ärritus sellest sedavõrd, et lasi pianist Luck'il, teiste ägedast vastuseisemisest hoolimata, mängu lõpetada ja alustas kiidu... ei, vabandust, seekord küll noomituskõnet, et „mis sa mässad, noor sõber! Näed nüüd, missuguse diplomaatliku sekelduse sa mulle kaela tõidi!“ — Jutu vahel sai siiski ära ütelda, et proua minister Markuse abikaasa ja nõunik Koern on valitud seltsi sõprusliikmeiks. Lõpuks jõudsime ometi jaama, et alustada sõitu Krakovi poole. Sõit oli üllatavalt kosutav. Nagu teada on välismaa vagunid kitsamad ja ainult

istepinkidega, kuna n. n. „narisid“ seal pole. Magada neljakesi ühes kupees ei saa. Seepärast leidlikumad magasid põrandal ning vähemad ja kergemad mehed ülal lae all, seotult püksirihmaga veetoru külge.

Krakovi jõudes olid meid vastu võtmas linnavalitsuse, lauluseltside, Poola-Eesti Ühingu ja Turistide Ühingu esindajad ühes meie Krakovi aukonsuli hr. Boehm'iga. Vastuvõtul mängis orkester. Et just linnavalitsuse esindaja meid tervitas, siis lubasime endilegi vastu tervitada suure põhjamaa rahva linnavalitsuse nimel. Turist-autod, dekoreeritud Eesti lippudega, sõidutasid meid korteri — luksuslikku Turistide kodusse. Selgus, et kolmekordne maja oli antud täiesti meie kasutusse. Poisid mõtlesid küll, et küll saab nüüd korralikult puhata, aga võta näpust! Vaevalt olime end pesnud ja vähekesse kohendanud, kui topiti meid jällegi omnibussidesse, ja sõit läks kuulsasse kuningate residentsi — Vavelisse. Sääli oli sama „tseremonii“ nagu Belvedere'ski, kuid tuhvliite jalgapaneku vastu enam ei protestitud.

Koor oli jaotatud kolme gruppi — igal grupil oma juht ja seletusteandja. Juhtusin gruppi, kus lauluvend Vilt antud seletusi tõlkis. Et seletusteandja ja tõlkija kõned kaugeltki sarnased polnud, oli saksa keele valdajatele selge ja vaevu jõudsid mehed Vilt'i mahlakat tõlkimist kuulata. Samas asuvas katedraalis leidub ka marssal Pilsudski sarkofaag, kuhu koor asetas pärja.

Linnas vaatlesime kuulsat Maarja kirikut. Lõuna oli serveeritud Poola-Eesti Ühingu poolt Halvka juures kuulsas Tetmajeri saalis. Jällegi tervitused ja kõned. Kõnede algused on ju kõigile teada, need laused korduvad igal pool. Meile kõlas see aga tõlkes umbes järgmiselt: „Minu damid ja herad' jne. Lõunal kuulutasime, et põhjamaa pojad on valinud oma sõprusliikmeiks Poola-Eesti Ühingu major Naimski ja Eesti aukonsuli Krakovis

hr. Boehmi. Mälestuseks Poola-Eesti Ühingu Krakovis andsime „Kalevipoja“. Üks laulumees küsis juba asjaajaja käest, et „kas sul on raamatukogu kaasaas või.“

Lõunasöögilt siirdusime Krakovi linnapea juurde, kus oli korraldatud linnapea poolt kohv peenemate jookidega ja heade sigarettide ning sigaritega. Ma juhtusin sigarit võtma, kui linnapea minu juures viibis. Ta sai kohe aru, et ma sigareid eriti armastan ja palus mul teise sigari tasku panna. Et ma ikka üks haritud inimene olen ja linnapeaga juba napsid olin kokku lõõnud, patsutasin talle sõbralikult õlale ja ütlesin „tankeh“ ning pistsingi selle päale mõned sigarid vestitasku — ega alati pole pidu. Linnapää pidas nii hoogsa kõne poola keeles, et meil üldse ei olnud tarvidust selle kõne tõlkimiseks — kõik oli selge. Mälestuseks andis linnapää seltsile kuulsa Sigismundi kella miniatüüri. Et meil ka andeid leidus, siis anti need kõne saatel üle. Selle sooritasid esimees ja pan Skomorovsky (meie tõlk). Mulle küll algul tundus, et nüüd esimees annab üle lipu ilma karbita, sest lipp oli tal käes, kuna Varssavis lippu andes oli tal karp käes. Vastuvõtt enesest oli ülisõbralik. Sellejärele lubati ometigi puhkust kuni kontserdini.

Kontsertsaal oli rahvast tulvil, eesotsas linnapääga, tema veetleva proua ja Eesti aukonsuliga. Kohe koori lavale asumisel linnapää ettepanekul publik hüüdis kolmekordse „Nieh żyje Estonia“. Lilli ja kingitusi kuhjus lavale terve koorem. Krakovi Akadeemiline Meeskoor tervitas saalist kahe lauluga. Meie koori laulmisel „Od Warszawa do Krakowa“ ilmnis publiku lõnamaine temperament. Mõned ronisid vaimustusest isegi tooli otsa. Tänavale minnes piirati meid sisse rahvahulga poolt ning sealne Akadeemiline Meeskoor tervitas lauluga. Meie omalt poolt tegime ka „Meeste laulu“.

Meeleolukaks kujunes ka sõprusesõlmimine Kra-

P. KARMET

TARTU • VÕIDU 16 • TELEFON 10-56

FOTOTARVETE ÄRI

FOTOAPARAADID | POSTKAARDID | PLAADID | FILMID | KEMIKAALID JNE. PARIMAIST VABRIKUIST | PILDIRAAMIDE MÜÜK JA PILTIDE SISSERAAMIMINE

FOTO-ATELJEE

MOODSAID ÜLESVÕTTEID NII ELEKTRI- KUI KA PÄEVAVALGUSEGA | ÜLESVÕTTEID ORGANISATSIOONIDES | AMATÕRTÕÖDE TEGEMINE JNE.

kovi Akadeemilise Meeskooriga Raekoja „keldris“, kus neilt saime kingiks nende laulude kogu. Lõbusas meeleolus istuti ühises õlletauas kaua päale kesk-ööde. Meeleolukate kõnedega esinesid meie poolt Vilt, Põld ja Lani.

Hiljem öökorteris lõbusas tujus olles ja teades, et esinemised lõppenud, teatas esimees, et ta viimast korda paneb selga esindusvormi. Hetk hiljem on esimees öösärgis, mis aga meeskonna ühisel nõul ja jõul venitatakse maani, kuna leiti, et särk ei ole kellegi esindusvorm. Tseremoniid kaunistas vannutatud tõlgi lauluvend Vilt'i huumorikas esinemine. Vahepeäl mõned lauluvennad tutvustasid endid „Phönix'i" juures. Hommikuseks loenduseks olid aga kõik mehed jällegi kohal.

Ega polnud ka sel päeval aega puhata. Varsti vurasime bussidel Krakovi lähedal asuvasse Euroopa suurimasse soolakaevandusse Wielicka'sse. (Mulle tuleb meele, et esimehe pliiatsi ots enne jõuluse Euroopa reisi valimisel just jäi peatuma mainitud koha juurde. Temal oli siiski õigus). Mida seal silm nägi, seda ei jõua üles märkida. Laskusime maaalustesse käikudesse, kus lihtsalt ei jõudnud ära imestada, mis kunstimeel ja inimese käsi kõik soolast ära ei ole teinud. Maaaluses soolast kirikus laulsime ka ühe laulu. Lahkudes kaevandusest anti igale laulumehele mälestuseks tükk soolakristalli ja seltsile suur soolakristall.

Tagasi jõudsime Wielicka'st lõuna paiku. Et veel paar kolm tundi sõiduni aega oli. läks meestel lahti suureks ostmiseks. Õnnetuseks kukkus suurem jagu mehi turul asuvasse juutide kaubapoodi ja välja sealt enam ei saadud. Sää! müüdi igale midagi. Küll on juudid osavad. Jaamas ärasõidul võis näha imelikku pilti. Ei olnud nagu enam Tartu laulumehi. Kuulsad Krakovi rätid olid mehed hoopis kirjuks teinud. Lauluvend Jeegeril oli isegi terve seljatäis turisti keppe ostetud.

Ärasõit Krakovist oli südamlük. Saatis Akad. Meeskoor lauluaga. Et nüüd päev ja öö sõita tuli, seadsid mehed end mugavamalt sisse. Tubin, keda poolakad professoriks nimetasid, arvas, et ega tema enam kõlbagi igamehega ühes sõita, tema ju nüüd professor, ei lubanud iga laulumeest enam jutulegi võtta. Varssav. „Harja" mehed jaama saatmas Kõned jumalagajätku. Lahkumine südamlük. Eriti südamlük oli see Jaan Viiral, kes koguni vandus ühele poolatarile truudust, mida kinnitas omai poolt suudlusega ja meeskond heakskiitvalt aplausiga.

Mööduvad Grodno, Vilno. Kõikjal lipud väljas. Turmonti jõudes pärime, mis püha neil täna, et lipud väljas, kuna kalendri järgi on tööpäev. Sama sõbralik Turmonti jaamaülem vastab, et see olla meie auks vastava korralduse põhjal. Laulame veel jaamaülemale: „Mu parem aeg" ja „Nieh żyje Polska" ja „Elagu Eesti" hüüete saatel ületame Poola-Läti piiri.

Semgalis asume jälle endi magamisvaunitesse, mida meie valitsus lahkelt tarvitada oli andnud. Riia poole sõites tahab Zimbrot kangesti selgeks teha laulumeestele ühe linna silmapiirile kerkimisel, et see on „Tinapurk" — tema teadvat seda kindlasti, kuna olla elanud selles linna sää! ja sää! tänaval. Vaguni-saatialt järelepärimisel selgus aga, et linn oli hoopis „Stokmani". Sai jälle Andrese kulul nalja ja naeru.

Riia. Rong peatub 4 tundi. Mehed jalutavad linnas ja leiavad, et mõned kaubaartiklid on odavamad kui Poolas ja heidavad nende kulul nalja, kes Poolast hinna odavuse pärast midagi ostnud. Riia-st väljasõites algab kibe turistiasjade ja mälestusesemete peitmine.

Valga. Eesti-Läti piir. Öö. Mehed magavad. Tolliametnik laseb lahti teha kättejuhtuva sumadani. Naiste kaelašall. Salakaup. Unine laulumees eitab. Temale naine selle kaasa andnud häälehoidmiseks.

Lõpuks tagasi Tartus. Reisumehi võtavad vastu kodujäänud laulumehed koorivanemaga eesotsas.

Sinine vares laulab hästi.

T. M. S. — paremini.

V. Lumi — Raadio-laost ostetud raadioaparaat — kõige paremini.

Ladus alati saadaval kuul-
sate firmade vastuvõtjaid.

SUPREMA 38

4+2 lamb. super kr. 245.—
5. lamb. patarei super „ 215.—
3. lamb. patarei apar. „ 170.—

KÖRTING 38

12. lamb. super kr. 850.—
5+1 „ „ „ 415.—
4+1 „ „ „ 310.—

S A B A 38

4+1 lamb. super kr. 335.—
5+1 „ „ „ 395.—

AGA-BALTIK 38

4+1 lamb. super kr. 260.—
5+2 „ „ „ 295.—
9 „ „ „ 370.—

V. Lumi Raadio-ladu

TARTUS, VÕIDU 19 // TELEFON 17-45

Juhatab Kliimand. Vastastikkused tervitused. Varsti kõlab kodumaa pinnal ühine võimas „Mu armas isamaa“.

On pühapäev 28. veebruar. Vahepeal on kassameister, kes ei saanud kontsertreisist osa võtta, pidanud 50. aasta juubelit. Peale lõunat minnakse teda

Kontsertmatkal Palamusel 1. VIII. 37.

Enne seda, 24. aprillil korraldati lahkumineku puhul „õlleõhtu“ allohv. kasiinos, kus näidati, et mehed võivad ka õlleõhtust teinekord teha „mõduõhtu“.

Hooaja lõpetuseks esines koor veel 2. mail Pauluse kirikus I pihtkonna poolt korraldatud kontsert-jumalateenistusel.

Ei saanud aga puhkust kuigi kaua maitsta. Praha meeskoor „Križkowsky“, kes oma põhjamaa turneel ka Tartus oli ette näinud kontserdi, palus lahkelt kaasa aidata nende kontserdi korraldamisele. Sellepärast 19. maist kuni 28. maini elasime „Križkowsky“ tähe all. Kuna meil kombeks on saanud igal suvel ka maarahvale lauluäratust viia, siis juhatus ei tahtnud seda tava muuta, vaid volitas kassapidajat ja koori asjaajajat сувист tegevust korraldama.

Selle tulemusena koor enne laulu aasta lõppu jõudis veel 4 kontserti ära pidada — 1. augustil Palamuse kirikus ja Roela rahvaraamatukogu seltsis ning 15. augustil Kanepi kirikus ja Kanepi Laulu Mängu Seltsis. Et nende ridade kirjutaja sel ajal talvist kõva tööd ürgmetsas välja puhkas, ei tea sellest lähemalt midagi kirjutada.

Nägemiseni tulevases „Sinises Vareses“.

Passiivne bariton.

tervitama ja antakse üle kontsertreisilt saadud mälestusesemed. Tagasisõidul kontsertreisilt tekib idee anda kontsert Poolas esitatud kavaga kevadkontserdi asemel. Enne seda aga tehti Poolast toodud ja saadud kingituste paraadi Tartu rahvale ühe laulumehe äri vaateaknal. 12. märtsil antakse „Vanemuises“ kontsert, mis arvustajailt leidis üksmeelse heakskiitmise. Ega peale seda mehed tahtnudki enam koos käia. Juhatusel ei jäänud muud üle kui kirjutada üks kõva päevakäsk, sest ettenähtud kava järgi pidi veel korraldatama kontsert-jumalateenistus. Päevakäsk aitas. Mehed olid jälle platsis ja 27. märtsil oli Pauluse kirikus kontsert-jumalateenistus, mis aineliselt jalustrabavalt õnnestus. Vahepeal käis „stammkvartett“ Töösturite balli küllastamas „Bürgemusses“ 20. märtsil.

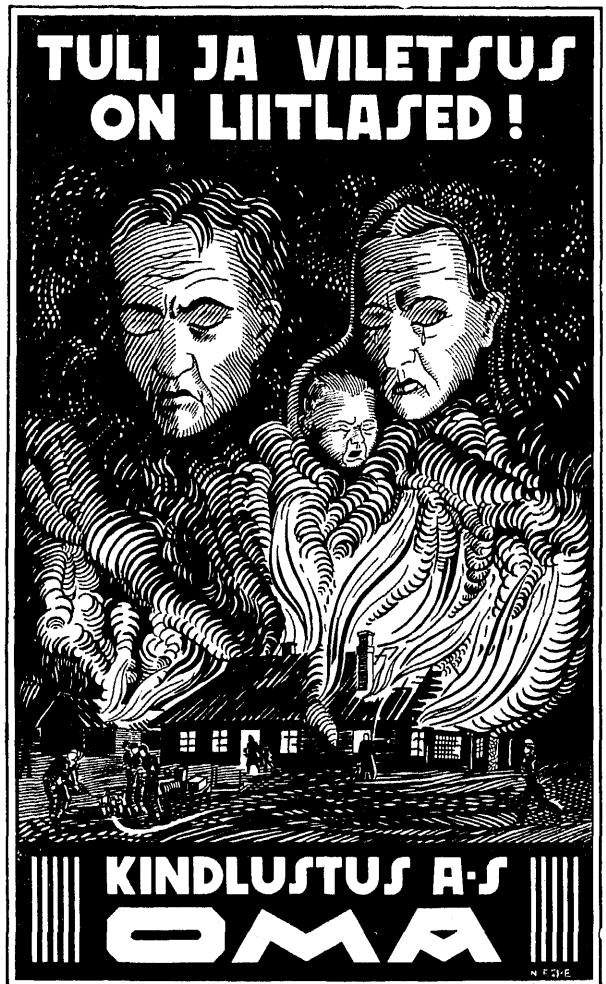
7. aprillil teatas esimees koorile, et koorijuhile on õigused antud koori koosseisu teatavateks esinemisteks koostada. Mõned lauluvennad arvasid otsekohe, et parem võta hõlmad ise vöö vahele ja kao tasapisi ära, enne kui seaduslikus korras kõrvale jäetakse.

Nähes, et meeste senine raugematu jõud hakkas üles ütleva ja lauluharjutused järjest hõredamaks jäid, otsustas juhatus II semestri lõpetada ja laulumehed suvevaheajale lasta 2. mail.

**HAMBATEHNILINE
LABORATOORIUM**

SPEKOV, EUGEN
LAO TÄN. 21

Kontserdid Viljandis.

26. sept s. a. oli Seltsi koor Viljandis kontsertreisil. Vaimulik kontsert oli Viljandi maa kirikus ja ilmalik kontsert „Koidu“ saalis. Kuulajaid oli mõlemil pool rohkesti. Kontserdi arvustused olid eriti kiitvad. Kontsertide kohapealseks korraldajaks oli Viljandi Helikunsti Seltsi Meeskoor. Sel puhul valiti Seltsi sõprusliikmeteks praost Jaan Lattik, Helikunsti Seltsi Meeskoori esimees Hans Land, koorijuht Hugo Tsirnask ja end. esimees Alfred Kivirähk.

Helik. Seltsi Meeskoori poolt anti T.M.S-ile nende miniatüürlipp.

Koor kapten Irve ausamba juure Viljandis 26. IX. 37.

Feminismist Laululas.

Vanasõna ütleb, et ükski hää süüa, kahekesi hää magada, hulgakesi hää tööd teha.

Laululas käiakse selle järele. Kui sööming, siis üks, naisteta. Kui magamine, siis vanasõna järgi. Aga kui vaja näitemüüki korraldada, siis tingimata koos naistega, sest hulgakesi hää tööd teha.

Kavaleerlikumad ollused leiavad küll, et vanasõna esimest osa tuleks pisut teisiti tõlgitseda, kuid „meeslaulu“ pooldajad näitavad ära, et hulgakesi ei ole hää süüa, siis naised segavad, kuna hulgakesi töötades seda märgata ei olevat.

See käis kõrval-ettevõtete kohta. Laulu alal oldi seni ühel meelel: naisi me laulma ei võta! Nüüd on aga teisiti-arusaamisepisik täiel rindel peale tungimas: leitakse korraga, et hulgakesi hää ka laulda. Selles mõttes on „karta“ uuel aastal tihedat koostööd kõigi laulvate naistega. Elame — näeme!

Skeptik.

Milline peab olema meie asumaade-poliitika.

Ettepanek.

Kui Tartu laulumehed möödunud talvel Krakovi pörkasid, siis oli kõigile selge, et edaspidiseks jääb Euroopa meile kitsaks. Siin ei olnud enam „viis versta veerand tunniga“, vaid kolm riiki kahe päevaga.

Kuna praegu „Mittevaheseesgamise Komitees“ kõigi maailma maade asjadesse vahele segatakse ja varsti asumaid ümber jaotama hakatakse, siis kohustab silmapilk meidki ajakõrgusel seisma ja tulevase arengu sihtjooni kindlaks määrama.

Rahvasteliidust ei ole praegu asja, sellepärast panen ette Lauljate Liidu kaudu algatada Tartu Meeslaulu Seltsile asumaade hankimise küsimust. Et asumaid vaja, seda teavad kõik välja- ja välismaasõitusted osavõtjad. Rebastel on augud ja laevastikkudel tugipunktid — miks ei peaks meil oma maalapike olema, kus võiks läbisõidul puhata, ümber rõivastuda, päikese-vanne võtta ja supelda.

Kuna Euroopa on meile liig kodulähedane, siis

võiks valikul peatuma jääda Aafrika juurde. Säl Belgia Kongo ja Abessiinia vahel on Britil lai larakas maad ühes Tanganjika järvega, mis suurt majanduslikku kasu ei andvat ja mis niikuinii tuleb varsti Saksale üle anda. Et meie suhted Britiga märksa soojemad on kui Saksal, siis ei ole inglastel arvatavasti midagi selle vastu, kui meie õiglane soov täitmist leiab.

Missugused avarad perspektiivid see meile avaks! Otsustab näiteks juhatus korraldada välisreisi Kaplinna või Madagaskari saarele, siis võiks teel peatuda ainult Roomas, Abessiinias ja oma asumaal. See reis osutuks märksa mugavamaks kui Poola reis. Täiesti koju võiks jääda kohver triiksärgi ja frakiga, millega alati ülearuseid sekeldusi olnud. Nende asemele tuleks kaasa võtta: Rooma — must särk, millega koorijuht juba algust teinud ja Abessiiniasse ilmtingimata vihmavari, see paistaks seal-sele publikule kindlasti suurtsugusem kui frakk valge vestiga. Omal asumaal (nimi tuleks kas Tubiinia, Sutoonia või Sini-Lanimandria) võiks mõned päevad peatuda ja päivituda, kuni nahk busmeenide omast taha ei jää. Lauluvend Otil jääks hinnaalandusega rasv-ainete hankimine kodumaal ära, kuna sääl raskusi ei tee süüa jõehubuse või ninasarviku praadi, garneeritud krokodilli või jaanalinnu munadega. Kujutage ette, missugusesse tujju lauluvend Vilt satuks säärase prae ees või taga kükitades! Siis võiks ülearused asjad omale maale jätta ja ainult vöö või trikoo niuete ümber Madagaskaril ära käia.

Kuna sel reisil keelemurdeid rohkem esineb, tuleks lauluvend Sutil ka mõned murdetundjad kaasa võtta. Tagasi tulles võiks siis frakikohvri asemel toptel portsjoni igasuguseid puutükikesi ja konna-karpe kaasa tuua, millest Niiluse kallastel ja idamaa turgudel puudu ei ole.

See oleks ainult üks projektsioon ja lühem ots. Aga hea tahte korral võiks Rozhestvenski eeskujul Vladivostokis ja Jaapaniski ära käia. Et Aasias praegu suured „asumised“ käimas on, siis võiks tagasi tulles ka seal „tugipunkti“ suhtes pisut ringi vaadata. Julge ettevõtte on pool võitu.

Igatahes võiks juhatus neid asju kaaluda. Olen kindel, et ta, praegust rännuhimu arvesse võttes, pleenumi ees hätta ei jää, seda enam, et esinduskulud, nagu näete, suured ei tule.

Diplomaat.

Võitlus pisilasega.

Möödunud sajandil, kui Fr. R. Kreutzwald „Kalevi-
poja“ kirja pani ja J. Hurt rahvalaule kogus, oli eest-
lastel põhjust rõõmustamiseks nende meeste suur-
saavutiste üle, kes aitasid eesti rahvast ja tema loo-
mingut tutvustada väljaspool rahvuslikke piire.

Kui siis välismaal eestlaste vastu huvi tõusis ja
nende elu lähemalt jälgiti, siis märgati, et eesti rahva
kultuurikandjad — juhid on võõrad. Kalevipoja rah-
vast oli järele jäänud vaid käputäis, sest suur osa maa
elanikkudest kandis laubal võõra firma märki, kuigi
nad ise end eestlasteks pidasid nagu: Stockberg,
Puksov, Binnerdorf, Morfeld, Senkbusch, Bürger jne.
Kõik need ja teised olid heilpisilastest omal ajal naka-
tatud, aga tõhus arstim nende vastu puudus.

Alles Eesti iseseisvuse ajal leiti Perekonnaseisu-
ameti laboratooriumides vastumürk kahjureile, kelle
lõhna oli tunda kõikjal. Ja et nende lõhn tundus
vahetevahel liig vängena aktustel ja esinemistel, asuti
esialgu vaikselt ja maskides, hiljem avalikult ja suure
kära saatel heilpisilase likvideerimisele.

Oigamist ja vandumist oli üle maa, sest nakata-
tuid oli palju, kuid neid vähe, kes seda ise uskusid.
Süstida otsustati aga kõiki, kellel komisjonide arvates
haiguse sümptoomid näha. Haiged seletasid, et osa
pisilasist olevat päris süütud nagu vagga, lattik,
sibbul, räk jne., teised olevat oma kurja loomu kao-
tanud — tõnisson, muruberik, kuriks, kolmandad aga
olevat põlvest põlve edasi pärandatud, seega asumis-
õiguse saanud ja organism leppivat nendega — Frei-
wald, Tilzen, Glück, Ostrov.

Seletusi ei arvestatud.

Mõni päev tagasi sattus nende ridade kirjutaja —
„Sinise Varese“ reporter, ühe heilpisilastest nakata-
tud õpetlaste rühma päästekomitee koosolekule, mil-
lest osa võtsid: kommersant Poris-Poruvohv, meister
Kolu-Pohv, doktor Pärna-Kohv, direktor A. D. Am-
son, tšinovnik J. A. Kobson, päalik don Isson, agro-
noom is. Tukis ja sir Port-Artur-Neumanskraft. Koos-
olek otsis teid, kuidas heilpisilase kultuurilise töö
mälestust jäädvustada.

Kardeti iga hetk kahjuri likvideerimisekspedi-
tsiooni ootamatut ilmumist, seepärast oli auväär-
t õpetlaste nägudelt näha ärevust.

Koosolek otsustas üksmeelselt koondada kõik
mälestused lüürilisdramaatilisse poemi ja teostasid
otsuse samal tunnil.

Päalik don Isson ütles siis minu vastu: „Võta ja
loe“ ja ulatas mulle pergamentirulli, mille pääl ilut-
sesid järgmised paljuütlevad sõnad.

Üks Korknobel ehk Lorelei.

Viisil: Röslein, Röslein . . .

Abel Ainson Adamtau,
Poltan Konsen Jeeger . . .
Teimann Tomson Tamman Pau
Reiman Ruuben, Tannebaum.
Gutman, Tiikman Reeder.
Waldson Volmer Miller Flint —
Uusen Aloe, Bamberg Birk.
Brunhof Freibach Kustavus
Neggo Blaubrik Kansvei!
Zupsman Masing Matteus,
Tiitus Bergmann Romulus —
Jürgens Klausen Joab-Keiss.
Zimbrot, Reinhold, Virkhaus-Brett
Kartau. Karin, Olgert Griep.
Friedrich Richard Riisenberg,
Janni Siska, Nuusa?
Valter Doom, Schults Kaltenberg
Erich Edgar Albert Kert
Zimmermann und „Muusa“,
Harald Rudolf Archibald,
Hedmar „Wolfgang“ oi Gewalt!

Ja kui ma olin kõik läbi lugenud, siis laulsime
veel ja veel kord sügavas hardumuses Korknoblit
ühes koos. (Vahe märkusena pean ütleva, et viisist
minu arvates suurt nahka ei olnud, sest koosolijad
rõhutasid iga üksikut sõna kui sümbolit üpris tuge-
vasti.)

Sellejärele oli kavas iga rühmaliikme poolt kõne.
Esimesena astus kõnepuldile sir Port-Artur-Neumanns-
kraft. Ta sai ütelda vaevalt: „Mehed, vennad!“ ja
langes nuuksudes dr. Pärna-Kohvi käte vahele. Tei-
sed kogusid end ruttu ja jätkasid:

Poruvohv: — „Korknobel“ on geniaalsete balt-
laste ja eestlaste ühisloomingu tulemus. On otse häm-
mastavalt meelitatav selles suurteoses ühelt poolt stiil-
iline lopsakus ja suursugusus, teiselt poolt müstilik-
kus ja muuseumilõhn, mis „Korknoblist“ meile vastu
hoovab.

Kolu-Pohv: — Et aja vaim praegusel tehnika ajas-
tul on nürinenud ja ei ole suuteline humanitaarteas-
dusis süvenema, peab see sangarneeoline toode
püsima ja paistma kui epitaaf (?) meie lastele.

A. D. Amson: — Tõsi. Eesti rahvast on viimaseil
aastail liialt rahvusliku vaimu dieedi järgi toidetud
ja sidemed endiste võimumeestega lõpetatud, see-
pärast ei suuda meie keset leegioni teisitimõtlejaid
endist õilsat hõngu alal hoida.

J. A. Kobson: — Ka mina oma tagasihoidlikul
taustal tahan konstateerida, et kõik haihtub ja puru-
neb läheneva tormi ja tungi ees.

*Nägusus, vastupidavus ja hindade
odavus on meie põhimõtteks.*

Suurim ja täielikum jalanõude äri

A. VASK

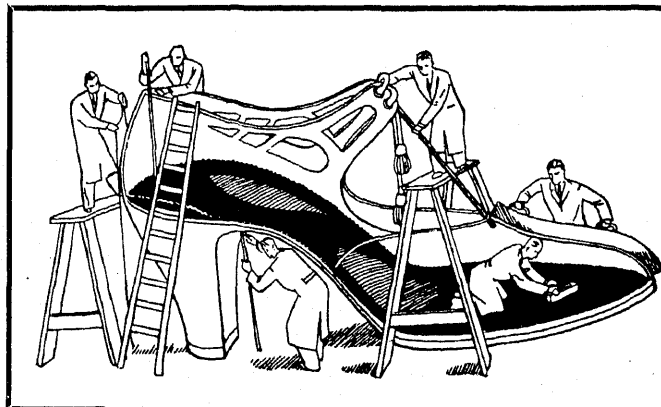
Tartus, Kaubahoov 38, telef. 13-06

● Sellise täpsuse ja hoolsusega valmis-
tatud jalanõud on minu äris müügil. ●

Teid rahuldab alati

A. Vask

Tartus, Kaubahoov 38

Moeilm.

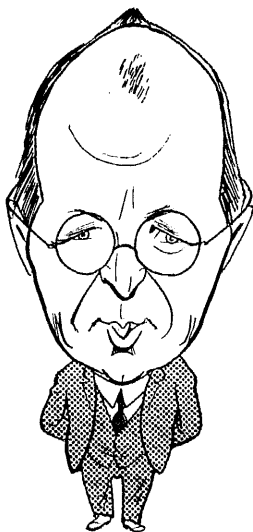
Kuna „Vanemuise“ kuulus lava, kuhu lauljad aegsasti kui vaateaknale valmis seati ning alles hiljem marlele sarnanev eesriie vastavate jõudude poolt üles vinnati, on ajalukku läinud, olgu siinkohal must-valgele naelutatud mõningaid jooni lauljaspere moeilmast.

Tavaliselt kandsid kooride esimese rea lauljad igavat esinduslikku ülikonda — valget kleiti ehk frakki, vastavalt koori isiklisele koosseisule. Teiste ridade lauljad võisid aga juba märksa fantaasiarikka-
malt riietuda: daamid kirjusse või musta lühikesse või poolpikka kleiti — kuid õlgadel valge šall või mõni teine rõivaese, härrad — tänava- või jahiülikonda, kollastesse kingadesse või säärsaabastesse, kuid ärapööratud vestinurkadega ning valge krae-lipsuga. Miniatüürlava tõttu on lauljaspere sunnitud üksikult ning „huusenlikult“ riietatult kuulajaskonna ette ilmuma.

Seega võib ülalmainitud riietusmoode Tartus ajalukku läinuks lugeda.

Mis aga ajalukku pole läinud, see on publiku tavaline ning armastatud riietusmood, mis sarnaneb üldiselt endise teise ning järgmiste ridade lauljate riietusele, ainult selle vahega, et ülemine osa pole dekoreeritud vaid sarnaneb alumisega.

Märkides üldisi riietusmoode, ei saa siinkohal tähelepanu juhtimata jätta möödunud aastal TMS'i jõuluõhtul jõuluvana ja ingel Gaabrieli poolt tarvitu-
sele võetud moode. Nimelt oli ka jõuluvana nakatunud TMS'i propaganda tööst ning lubatud soodustustest uue fraki muretsemise alal ja kandis sel puhul verivastset frakki, siidpesu, valgeid klaseid kindaid ning teisi harilikke jõuluvana tunnuseid, ingel Gaabriel aga — smokingit, musti prille ning musta juutlikku habet. Valge Vestiste.

A. Laan,
„Sinise Varese“ redaktor.

Tukis: Ekspeditsioon tuleb. Peitke „Korknobel“! Neumannskraft avas silmad, haaras poemi ja pistis minu mappi, sosistades: „Sinisele Varesele“ ja sedamaid avati uks.

Past. Metsik ukse vahelt: — Tõesti, tõesti mina ütlen teile, tund on tulnud, et teie silmad hakkavad nägema ja kõrvad kuulma neidsinatseid salaasju, mis mina teile saan avaldama.

See jõulukuu peab olema meie rahvale üks äravaliitsetud kuu, kus kõik viivad altarile omad nooblid anded, mis magusa haisuga. Need on üheks lepitamise ja tänuohvriks isamaa vaimu ees. Ja 31. jõulukuu päev peab olema üks kohtupäev, millal saavad võitlema lühikest, kuid rasket võitlust üks kiskja Hunt ja metsaline Wolf ja see Hunt saab võidu saama metsalise üle.

Lahkusin, mapis suurteos „Sinisele Varesele“.

Kroonik.

TÄNUAVALDUS.

T.M.S'i Loteriitoimkond avaldab siinkohal oma suurimat tänu kõigile annetajaile ja teistele, kes oma kaastöoga on Seltsi 19. nov. s. a. loterii-allegri hääks kordaminekuks kaasa aidanud.

TANTSUHARRASTAJAD!

J. ADAMTAU
EESTI RIIKL. JA VÄLISMAIL. DIPL. TANTSUÕPETAJA
TANTSUKOOL
TARTUS, SUURTURG 13, 3. KORRAL TEL. 427

on soliidsemaid ja
tooniantvamaid Eestis.

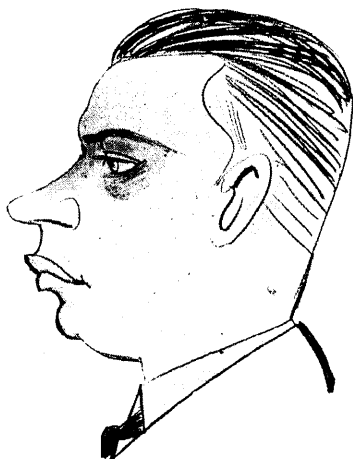
Eratunnid · Grupid · Väljasõidud

TANTSUÕHTUD:

Laup., kolmap. ja püha-
päeval. Algas kl. 9 õ.

MUGAVAD RUUMID.
H Ä Ä MUUSIKA.

Tõhusamaid Seltsi majandusmehi.

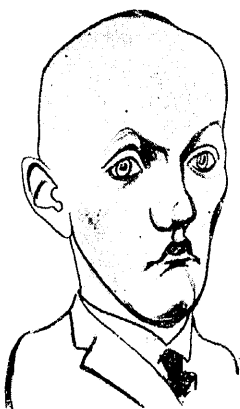

A. Otti — Üritab rekordi purustamist, mille püstitas möödunud aastal 93 pääsme müügiga ühele kontserdile kr. 105.— väärtuses.

P. Oja — On küsimus, kellele on ta kasulik, kas Tartu Meeslaulu Seltsile, „Sini-sele Varessele“ või Majanduse Ühisusele.

B. Mäelo — Aateline lauluvend ja positiivne vahelüli Seltsi ja rahaasutiste vahel. Suur Poola sõber ja välisreisude elav leksikon.

J. Tükman — Äriühiskonna kirs-tunael.

MOODNE
mees-rõivastustööstus

JOH. LOKKO

TARTU,
Aleksandri 54-4

Härrade-daamide
Juuksetööstuse Ateljee

CABINET DE BEAUTE
KESTVAD ELEKTRILOKID

J. Nõmmits
Rüütli tn. 12, Tartus, telefon 4-95 ja 1-19.

Meeskooride tegevusest.

Võru laulumeeste juubel.

Tartu Meeslaulu Seltsi selle aasta üldkoosolekul sõpruskooriks valitud Võru Meeslaulu Selts pidas 30. oktoobril oma 10. aasta juubelit.

Pidustused algasid 30. okt. õhtul Võru gümnaasiumi saalis aktusega, kus võeti tarvitusele uus moto: „Sinule alati, kodumaa, kostku vabade meeste laul.“

Võru seltskond annetas Seltsile uue lipu, mille Seltsile andis üle vastav toimkond Võru linnapääga eesotsas.

Koor, kes oma tegevust algas 16-ne mehelises koosseisus on paisunud üle 60-ne liikmeliseks võimsaks kooriks. Kuna koor enda ümber on koondanud lauljaid kõigist linna kodanikkude kihtidest, võib koori sõna tõsisemalt lugeda Võru linnakooriks. Seltsi tegevuse kestvus on koori juhatanud helilooja K. Pütsep, kes kooriga on kasvanud ühte ja kelle tööd tunnustavalt allakriipsutati.

Juubeli puhul oli Selts valinud oma auliikmeiks helilooja Ed. Tamme ja Tallinna Meeslaulu Seltsi esimehe J. Reintalu ning mitmed meeskoorid sõpruskoorideks, nende hulgas ka Tartu Meeslaulu Seltsi.

Aktusele järgnes samas koori 38. kontsert. Kavas esitas Võru Muusika Seltsi orkester Schuberti „Lõpetamata sümfonia“ I osa ja A. Lätte „Jaaniöö“. Koor kandis ette Th. Vettiku „Põhja piiril“ ja „Su põhjamaa päikese kullast“ ning A. Lätte „Valvates“. Kontsert lõppes F. Mendelsohni hooga ja meeleolurikka „Peolauluga kunstnikele“ orkestrilt. Kontserdile järgnes ball ja loterii-allegri.

Järgmisel päeval oli Seltsi poolt korraldatud Võru garnisoni ohvitseridekogu ruumes lõunasöök, millest osa võtsid seltsi liikmed ühes abikaasadega ja kutsutud külalised. Raudil anti pidulikult seltsi daamidekomitee liikmeile teenetemärke.

Kokkuvõttes juubelpidustused möödusid hoogsalt ja jätsid väga hea mulje.

B. M.

Teist korda Varssavis.

Olles septembrikuul rahvusvahelise karskuskongressi puhul käesoleval aastal teiskordselt Varssavis, avanes mul soodus juhused süvendada Varssavi laulumeestega meie möödunud kontsertreisil loodud sõp-

rust ning tutvuda „Harfa“ tulevikukavadega ja koori tööga.

Mõnuses jutuvestlemises „Harfa“ abipresidenti A. Drabowicz'i külalislahkes kodus selgus, et „Harfal“ on kavas kolm suuremat väliskontsertreisi, neist selle aasta oktoobris kontsertreis Prantsusmaale, tuleval aastal pikem reis Põhja-Ameerikasse ja selle järele Skandinaaviasse, kust Soome kaudu ka kava on Eestit külastada.

Koori töö mõttes on lauljad asetatud nende hääle häduse järgi numbrijärjekorda ja iga esinemise puhul koorijuht määrab mitu lauljat, s. o. mitmenda numbrini igast häälest lauljad kontserdil esinevad. Üldiselt võtavad aga harjutustest osa kõik lauljad, ainult 3—4 harjutust enne kontserti jäävad ära need lauljad, kes kontserdil ei esine. Kui aga mõni laulja teatud kontserdil ei saa esineda, asetab teda nimesitikus olev järgmine laulja.

Uusi lauljaid võetakse koori suure valikuga nii häälematerjali kui ka tema koori sobivuse mõttes. Enne tuleb olla 1,5 aastat liikmekandidaat, õppida ära senilaulud ja ka soololaul ning teha läbi põhjalik häälesäade. Liikmeks vastuvõtmine sünnib eksami teel ja liikmekandidaat esineb katseil ka soololauludega. Vastuvõtu otsustamisel on hääleõiguslikud ka seltsi asutajad liikmed, millega tahetakse seltsi vanu veteraane austada ja nendele anda võimalus olla kursis Seltsi arenguga.

Pan Drabowicz'i lahkkel kutsel külastasin ka nende lauluharjutust Philharmonia ruumes. Harjutused enne välisreisi toimuvad 4 korda nädalas.

Annud edasi koorile tervitused Tartu Meeslaulu Seltsilt ühes sooviga neid peatselt Tartus näha, võeti see vastu tugeva ja kestva aplausiga ning minu lahkudes lauldi „elagu“.

Üldes kokkupuuted Varssavi laulumeestega olid väga südamlilikud. Eriti sügava elamuse jättis minusse Varssavist ärasõit. Kuigi rong väljus päale kesköö, oli mind saatmas pan Drabowicz oma proua saatel, kes ulatas mulle lahkumiseks suure kimbu punaseid lilli, ja rongi liikuma hakates korraga kõlas neilt üldises öörahus „Elagu Eesti!“ Olin seesmiselt sedavõrd liigutatud, et vaevu sain hääliitseda „Elagu Poola!“ ja alles hiljem „Nieh, żyje Polska!“

B. M.

Järjekorraline ootamine väljasõidu puhul.

Mõista, vennas, mis see on?

„Veronika“

HABEMEAJAMI-
SE KREEMIGA

ON LUST
HABET AJADA.

TMS-i 14. aastapäeva tähistamine.

11. oktoobril, s. o. Seltsi aastapäeval, oli traditsiooniline koosviibimine sihtasutis „Tartu Kutseesinduste Kodu“ ruumes. Koosviibimisest võtsid osa Seltsi au-, tegev- ja toetajadliikmed ning kutsutud külalised.

Enne koosviibimist toimus samas aastapäeva aktus, kus võeti vastu tegevliikmeteks kandidaadid: Hugo Otti, Mikk Põlde ja Valter Sõõru; samas said 10-aastase tegevuse (vanuse) märgid: Bernhard Mäelo, Elmar Einasto, Aug. Jänes, Evald Kink, Johan Tõlp, August Lomp, Elmar Maanvere, Hendrik Teiman ja Ed. Õunapuu.

EELOLEVAST TEGEVUSEST.

Peale 14. aastapäeva kontserti on võetud Seltsi tegevuskavasse väljasõidud Petersi ja Põlvasse, kus tuleks kummagil pool anda 1 ilmalik ja 1 vaimulik kontsert. Need toimuks detsembrikuu algul. Üheaegselt käib ettevalmistustöö väliskontsertreisiks Budapesti, Viini ja Prahasse. Selleks on juhatusele vastavad volitused antud Seltsi peakoosoleku poolt. Muret tekitab vaid rahaline külg, sest selline pikk reis on seotud arusaadavalt suurte kuludega.

Suurema üritusena tuleks järgmise aasta märtsikuul koos Tartu Naislaulu Seltsiga ettekandmisele C. Kreegi „Requiem“, mille ettevalmistamisele asutakse detsembri kuul.

RÄTSEPAÄRI

„Riietus“

Om. A. Nuusa

Tartu, Ülikooli 11

TELEFON 11-87

TEATEID.

Seltsi esimees Jaan Sutt — eluk. Narva tn. 10.
Koorijuht Ed. Tubin — Tähe tn. 70.
Asjaajaja Elmar Lani — Võru tn. 98, tel. 14-54.

KIRJAVASTUSEID:

Ketser. Lauuluvena katekismus.

Kuna autor oma kirjutisele oli juurde märkinud „Redigeeritud väljaanne“, toimetuse aga seda omalt poolt redigeerida tahtis, autori märkuse tõttu seda aga ei julgenud teha, — jääb kirjutis avaldamata. Võime tarvitada vaid redigeerimata käsikirju.

D—y. Hää süda.

Toimetusel on ka hää süda. Ta ei või näha, kui teisel hästi läheb. Ja kahtlemata oleks artiklil hää menu. Kui avastame kogemata Teie aadressi, saadame kirjutise Teile tervelt tagasi.

Kalle Tõelo.

Pealkirjata artikleid seekord ei saa tarvitada. Kui vahepeal midagi põnevat ei juhtu, siis avaldame järgmise aasta albumis.

Viilipus (end Filippus). Esimene epistel.

Viilipuse kiri Meeslaulu rahvale. Ilmub pärastpoole. Ruumipuudusel pidi välja jääma. Kirjutis muidu hää.

Kaks lendu.

Koori — kui ka varese lennud on sedavõrd õnnestunud, et ei vaja enam allakriipsutamist.

„Protokoll“ autorile.

Teie artikkel tundus toimetuse liikmetele väga tuttavana. Võtame endale vabaduse ja aja arhiivides lehitsemiseks minevikuga tutvumise mõttes. Seni jääb avaldamata.

Toimetuselt.

Avaldame oma tõsist tänu hr. hr. J. Simnile, E. Võrgule, E. Tubinale, A. Niitofile, B. Mäelole, E. Ususenile ja kõigile teistele kaastöölistele, kes oma kaastööga on aidanud sisustada Tartu laulumeeste häälekandja veergusid; täname ärisid, ettevõtteid ja isikuid nende poolt „Sinisele Varesse“ osutatud toetuse cest kuulutatuste näol ja lugejaid sellele ajakirjale osutatava tähelepanu cest.

„Sinise Varse“ toimetus.

Väljaandja: Tartu Meeslaulu Selts. Vastutav toimetaja: J. Äro.

Väljaantud seltsi aastaraamatuna.

EHITUSE- JA
METALLITÖÖSTUS

TEHNIK

VÖRU 1.

TEL. 304

Vesivarustuse, kanalisatsiooni, kesk-
■ kütte ja ventilatsiooni seadeid. ■

Soodsaim ostukoht

*Klavereid,
Harmooniume,
Raadio aparate ja
Elektri armatuure.*

TARTU, *Võidu 6* TEL. 4-68

K./m. Teater & Muusika

Peegli-, klaasi- ja silditööstus

A. Loderaud

Klaaslihvimine • Peeglihõbeta-
mine • Klaassepatöököda • Pain-
nutatud klaas • Mööbliklaas vask-
ja tinaroomides • Opaksiit-, klaas-,
plekk- ja vaskärisildid • Klaasist
vitriinid

PEEGLID o AKNAKLAAS

Vaateaknaklaas. Ornament- ja traatklaas

TARTUS, UUETURU 11, TEL. 501

Juuksetööstus

„KESKÜLA“

ÜLIKOOLI 26

Barklai platsi taga

DAAMIDELE

eriosakonnad

HÄRRADELE

KESTVAD ELEKTRILOKID

. . . aga klaas- ja portselan-
nõud ostate kõige soodsamalt

N. H. Kodaasow & Poeg

juures

TARTUS, RIIA TÄN. 37, TEL. 6-93.

Soovitan daamidele ja härradele

elegantseid kingi

maitsekas ja rikkalikus valikus

K. KONSEN Tartus, Riia tn. 36. tel. 12-85.

Laulumehed!

Palun külastada korralikku
härrade-daamide

JUUKSETÖÖSTUST

S. JÄRVE
UUETURU 1

Laulumehed!

KÜLASTAGE RESTORAN

„Riiamägi“ VÖRU 2

Omanik

„Tav“

Tartu Alumiiniumi Tabrik

valmistab igasuguseid majapi-
damistarbeid alumiiniumist,
terasest, vasest, rauast ning
teistest metallidest

Nõudke alati kodumaa kaupa!

RÕIVASTUSTÖÖSTUS

JOH. VALS

Lille 1, telefon 9-70

Valmistan meeste rõivastustöid
telliija kui ka oma materjalist

TARTUS, „Bürgermusse“
ruumes Riia tn. Tel. 19-08.

On soodsaim tantsuõppimise
koht algajaile ja edasi-
jõudnuile.

Grupid, Eratunnid, Väljasõidud — maale
Gruppide algus igal esmas-
päeval ja kolmapäeval kl. 8
õhtul.

Õppekavas:

Tantsu-uudiseid Berliini ja
Londoni tantsuõpetajate
kongressilt 1937/38 a. hoo-
ajaks.

Moodsad-, vanad- ja rahvatantsud

Kordamisõhtud
igal pühapäeval kl. 8.30 õ.

PIIMAÄRIS

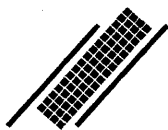
H. KUSTAVUS

TARTU, GILDI 3

Müügil soodsate hindadega
paremad piimasaadused

Täispiim I ja II valik
Pastöriseeritud piim pudelis
Vahu-, kohvi-, hapukoer
Eksportvõie esimene sort
Juustud mitmet liiki jne.

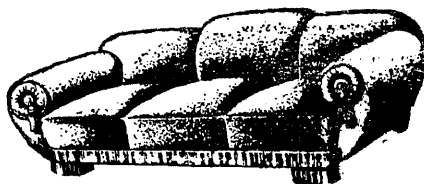
Võtab tellimisi ja parandusi
majapidamise tarvete ja ehi-
tustööde valmistamiseks.

Plekk- ja vasktarvete tööstus

K. UNT

Tartu, Riia 77

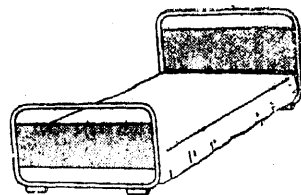

Mööbli ja raudreformvoodi

SUURÄRI JA LADU

„VALIK“ VÕRUTÄN. 10
(Endise postijaama vastas)

Omanik A. Toom

OSKAR ULIK

TARTU
RÜÜTLI 14
TELEF. 5-67

Mänguasjade
koolitarvete
ja paberikaupade
suuräri. ♦ Oma
eritöökojad, kirjastus

Valmisriieteäri

A. VALDSON

Tartu, Aleksandri 1, tel. 12-66

*

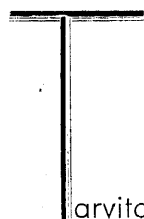
*

Moodsad hooaja valmis-
riided rikkalikus valikus.

Tellimised täidetakse esmajärguliste
tööjoudude poolt täpselt ja kiiresti.

S O O D S A D H I N N A D

Perenaised!

arvitage Tartu eksporditapamaja
kvaliteetsaadusi

ühing

„Eesti Lihaeksport“

Tartu eksporditapamaja

Tartu
Mehaaniline Puutööstus

Arh. Podčekajev, Golubev & Ko
ALEVI 30 (Tähe 143)

Valmistatakse:

toa-, panga-,
kohviku jt. mööbleid
parketti,
aknaid,
uksi, j. n. e.

Erikuivatusest materjal tagab töö kvaliteedi

Meie pakume Teile:

Hästipassivaid ja elegantseid **valmisriideid**,
uudismustreis inglise ja kodumaa **ülikonna-
ja palituriideid**. Omapärastes värvi ja koe-
viisides **siidi ja villaseid kleidiriideid**.
MOODSAID KARUSNAHKU

Karl Abel'i

riide- ja valmisrõivaste suuräri

TARTUS, KAUBAHOOV 34-35, TEL. 8-19

TELLIMISED DAAMIDELE JA HÄRRADELE
TÄIDETAKSE ÄRI TÄIELIKUL VASTUTUSEL

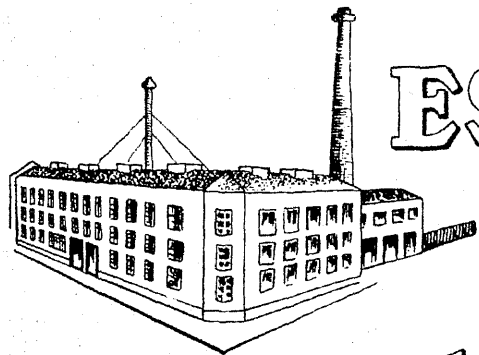
Härradele

KAABUSID,
KAELASIDEMEID,
TRIKSÄRKE,
TRIKOOPESU,
KINDAID,
SOKKE,
JALUTUSKEPPE JNE. SOOVITAB
M. VENNAD LEPP
TARTUS, KAUBAHOOV 2 JA 3

ESTONIA

VILLA-JA RIIDEVABRIK

Soovibab oma vabriku saadustest rikkalikus,
maitsekas valikus ja k6rges kvaliteedis

6likonna- ja palituriideid

TARTU
RIIA 3 ja KIVI 1

Vaiba-, k6sit66- ja silmkoel6ngu
igas v6rvis

TARTU EESTI MAJANDUSE 6HISUS

TARTUS, HOLMI 12—18.

Osakonnad:

TARTUS, V6ru t6n. 4 ja S66giturg 3,
R6PINAS, PUKAS, PUHJAS, KAVAS-
TU-KOOSAL, KASTRE-V6NNUS,
KAMBJAS, L6HTEL JA VARAL.

Soodsaim ostukoht igale tarvitajale.

L A O S:

P6llumajanduslikud-, raua-, naha- ja
koloniaalkaubad, ehitusmaterjalid jne.

M66K SUUREL JA V6IKSEL ARVUL.